

# POKYNY



Co-funded by  
the European Union



## PARTNERSKÉ ORGANIZACE



Nehledě na Váš původ, doufáme že vám tyto pokyny pomohou porozumět kulturnímu a tvůrčímu kontextu - v podmínkách po Covidu-19 - a obsahu, který je výsledkem spolupráce napříč odvětvími. Doufáme, že vám tyto stránky pomohou při rozvoji, udržení nebo podpoře vaší kariéry v kreativním sektoru.

### MEZIKULTURNÍ CENTRUM MONDINSIEME

**Autor:** Federica Trimarchi

**Redakční úprava:** Martina Vergalli

**Grafika:** Selma Cherif El Meslouhi

---

# OBSAH

|           |  |         |
|-----------|--|---------|
|           | <b>ÚVOD</b>  |         |
| <b>01</b> | 1.1 Pozadí PALkonnnect   | Str. 6  |
|           | 1.2 Cíl studie   | Str. 6  |
|           | 1.3 Konsorcium   | Str. 6  |
|           | <b>METODIKA VÝZKUMU</b>  |         |
| <b>02</b> | 2.1 Tři fáze analýzy   | Str. 8  |
|           | 2.2 Výstupy a zjištění výzkumu   | Str. 10 |
|           | <b>KULTURNÍ A TVŮRČÍ ODVĚTVÍ V EVROPĚ</b>  |         |
| <b>03</b> | 3.1 Přehled  | Str. 12 |
|           | 3.2 Různé profily umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků                           | Str. 12 |
|           | 3.3 Charakteristiky zaměstnání umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků              | Str. 13 |
|           | 3.4 Evropský a mezinárodní politický rámec   | Str. 15 |
|           | <b>JAK ČELIT PROTI ÚČINKŮM COVID-19</b>  |         |
| <b>04</b> | 4.1 Dopad pandemie   | Str. 17 |
|           | 4.2 Opatření přijatá na úrovni EU  | Str. 17 |
|           | 4.3 Mapování území: shrnutí popisných zpráv zemí konsorcia                           | Str. 19 |
|           | <b>UMĚNÍ A SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ</b>  |         |
| <b>05</b> | 5.1 Co máme na mysli pod pojmem umění?   | Str. 35 |
|           | 5.2 Jakou roli přisuzujeme umění a sociálnímu začleňování v kontextu tohoto výzkumu? | Str. 35 |

---

## 06

### VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO POSÍLENÍ POSTAVENÍ ZAČÍNÁJÍCÍCH UMĚLCŮ

- 6.1 Potřeba vzdělávání umělců a tvůrců Str. 38
- 6.2 Metodika vzdělávání kulturních pracovníků Str. 39
- 6.2.1 Rozvoj mezikulturních kompetencí Str. 39
- 6.2.2 Jak sestavit osnovy odborné přípravy Str. 41
- 6.3 Metodika vzdělávacího programu PALkonnnect Str. 42
- PŘÍLOHA 1:** příklad vzdělávacího modulu (lekce a aktivity) Str. 43
- PŘÍLOHA 2:** učební plán školení PALkonnnect (plán modulů) Str. 45

### ZÁVĚRY

## 07

- 7.1 Vycházejte ze stávajících osvědčených postupů Str. 49
- 7.2 Úloha umění a kultury při prevenci a snižování sociálního vyloučení Str. 49

---

# 01

## ÚVOD

**1.1** Pozadí PALkonnect

**1.2** Cíl studie

**1.3** Konsorcium

---

## **1.1 Souvislosti: Projekt PALkonnnect**

PALkonnnect je projekt spolufinancovaný Evropskou unií (EU) a konsorciem sedmi partnerů z celé Evropy, které vede RomPraha. Hlavním cílem projektu je podpořit umělce a tvůrce při prezentaci a propagaci jejich uměleckých děl a inspirovat jejich spolupráci v rámci evropských zemí. Cílem projektu je vybavit je potřebnými inovativními dovednostmi a kompetencemi, které podpoří jejich kreativitu a profesi.

Projekt zahrnuje celou řadu cílů, zaměřuje se především na podporu průřezových dovedností a prosazování role kreativity v učebních plánech. Důležitá část jeho aktivit je věnována usnadnění spolupráce mezi průřezovými odvětvími a jejich pracovníky: umělci a kulturními pracovníky, projektovými a programovými manažery, sociálními facilitátory a pedagogy, výzkumníky v oblasti umění jako praxe pro sociální změnu. Projekt bere v úvahu, že digitální transformace dnes postupuje tvorbou a propagací kulturních a uměleckých statků, proto má specifické výstupy, které zahrnují návrh a využití digitálních nástrojů.

## **1.2 Cíl studie**

Cílem tohoto dokumentu je:

1. představit desk-research o stavu kulturního a kreativního sektoru v různých evropských zemích;
2. představit terénní výzkumy, do kterých byli zapojeni pracovníci v oblasti umění, kultury a sociální oblasti (včetně těch, kteří se potýkají se sociálními a ekonomickými nerovnostmi);
3. povzbudit a podpořit umělce a tvůrce, kteří v KKS nikdy nepracovali, nebo ty, kteří se k němu blíží a hledají orientaci;
4. podporovat rovnost, rozmanitost a inkluzi jako výzvy v tvůrčím a kulturním prostředí.

## **1.3 Konsorcium**

Tato studie byla provedena v úzké spolupráci s odvětvovými organizacemi zúčastněných stran, které přispěly v rámci řídicího výboru: RomPraha - Česká republika), AHEAD Foundation - Rumunsko, Centro interculturale Mondinsieme - Itálie, Espronceda - Španělsko, Open Media Group - Chorvatsko, OECON GROUP - Řecko, Sensus – Švédsko. Projekt je financován Evropskou komisí a programem Erasmus+ program.

---

# 02

## METODIKA VÝZKUMU

2.1 Třístupňová analýza

2.2 Výstupy a výsledky výzkum

## 2.1 Třístupňová analýza

Tato studie byla provedena pomocí několika výzkumných metod, založených na kombinaci různých kritérií analýzy a křížení kvantitativních a kvalitativních metodik. Výzkum byl proto rozdělen do tří fází, které jsou uvedeny níže.

V první fázi byly **desk research activities** zaměřeny na evropský a národní kontext a zohledňovaly nejvýznamnější a nejužitečnější politické dokumenty a publikace vytvořené v minulých letech. Jeho cílem bylo zjistit hlavní charakteristiky uměleckých a kulturních organizací v evropském kontextu, potřeby uměleckého a kulturního sektoru, schopnosti realizovat projekty se sociálním dopadem a porozumění existujícím finančním nástrojům pro přístup k úvěrům. Vyčerpávající výstup této první části bude uveden v následující kapitole.

Druhá fáze se tedy uskutečnila prostřednictvím editace a zahájením online Oblasti zkoumání, kterými se výzkum řídil, byly: **příležitosti a problémy, s nimiž se potýkáme během pandemie COVID-19 a po ní; digitalizace uměleckých děl; potřeby vzdělávání umělců a kulturních pracovníků; vhodná opatření pro obnovu kulturního a tvůrčího odvětví.** Tato témata byla použita jako východisko pro formulaci 30 otázek s výběrem odpovědí a otevřených otázek, které umožnily cílovým respondentům (tj. uměleckým pracovníkům nebo kulturním pracovníkům) volně formulovat své odpovědi. Pro zajištění širokého záběru byly do šíření průzkumu zapojeny místní zainteresované strany s národními a evropskými vazbami. **V zúčastněných zemích EU bylo shromážděno 82 odpovědí.** Hlavní závěry průzkumu lze shrnout takto:

- Pro umělce je obtížné žít se pouze svým uměním. Roční příjem 70 % účastníků je nižší než 10 000 eur. V důsledku toho jsou mnozí nuceni hledat jiné zdroje příjmů. V důsledku toho jsou mnozí nuceni hledat jiné zdroje příjmů.
- Pandemie COVID-19 měla na cílovou skupinu velký finanční dopad. Je proto přirozené, že mnoho účastníků uvádí finanční podporu jako hlavní způsob, jak se z pandemie rychle vzpamatovat.
- Z širšího pohledu velká část účastníků hledá odborníky na CCS v evropském/globálním měřítku a přála by si vytvoření evropské/globální platformy.
- Jako pozitivní účinek pandemie mnozí uváděli zlepšení svých obecných dovedností v oblasti IT. Potřeba vzdělávání je však velká a zároveň je předpokladem proto, aby si umělci mohli zlepšit své finanční podmínky.
- Účastníci považují za nezbytné prohloubit své obecné znalosti IT, aby mohli lépe propagovat své umění. Kromě toho uváděli jako další hlavní oblasti zájmu networking, marketing a komunikaci.



Jako další klíčová část této studie byly nezbytné konzultace s odborníky, zúčastněnými stranami a reprezentativními odvětvovými organizacemi působícími v těchto relevantních oblastech, aby bylo možné porozumět současné situaci a hlavním výzvám, které se týkají umělců a tvůrčích profesionálů v Evropě.

Třetí fáze spočívala ve shromažďování dalších informací prostřednictvím hloubkových rozhovorů a **fokusních skupin** se zúčastněnými stranami: nezávislémi uměleckými pracovníky, zaměstnanými umělci a kulturními a tvůrčími profesionály. Rozhovory probíhaly online od srpna do října 2021. Výsledky výzkumu umožnily hlouběji porozumět hlavním problémům a výzvám souvisejícím s pracovními podmínkami umělců v EU z pohledu samotných umělců i zastupitelských orgánů působících na vnitrostátní a evropské úrovni. Fokusní skupiny byly příležitostí pro odborníky z CCS, aby si vyměnili poznatky o své práci během pandemie a v současnosti. Diskuse se zabývaly **otázkou omezené dostupnosti tvůrčích a uměleckých profesí způsobené sociálním a ekonomickým znevýhodněním. To bylo označeno za nejvýznamnější formu diskriminace a sociálního vyloučení.** Zlomem v současné situaci by mohlo být zvýšení povědomí uměleckých pracovníků o jejich právech, zejména s ohledem na novou složitost online režimu.

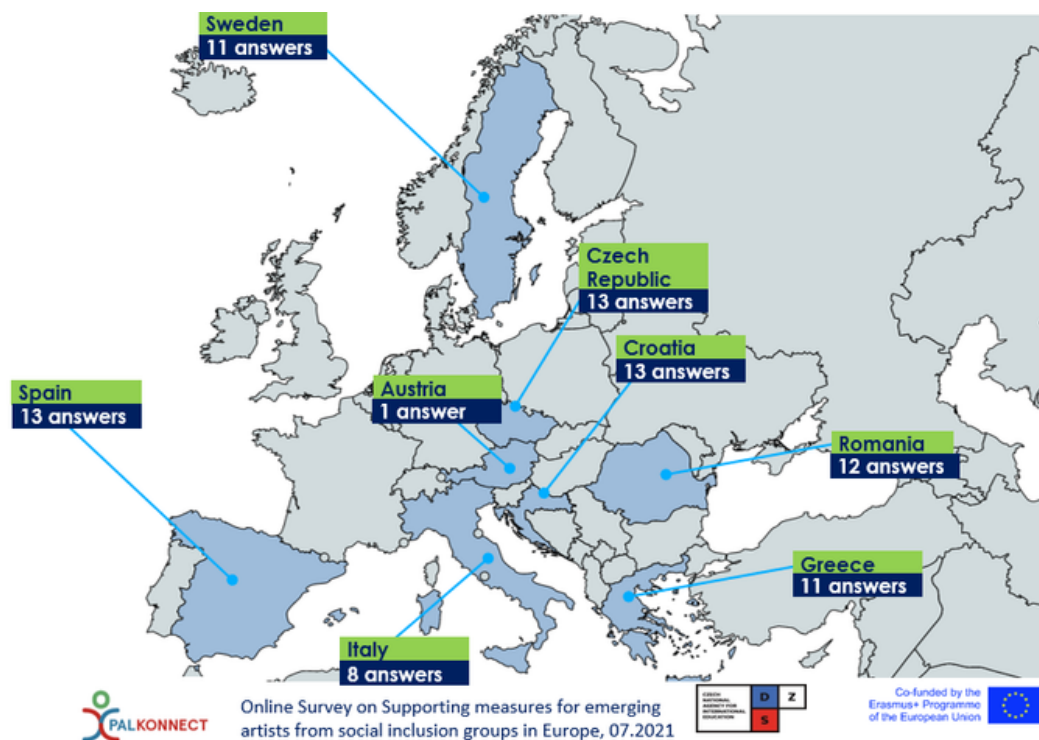
Proces rozhovorů umožnil identifikovat některé chybějící dovednosti, které by byly zejména pro mladé tvůrce klíčové pro řízení jejich profesní kariéry:

- identifikovat možnosti vzdělávání;
- řešit administrativní a byrokratické otázky;
- definovat prvky komunikace a sebe propagace; identifikovat zdroje a financování;
- identifikovat příležitosti k produkci, výstavám a zviditelnění;
- navázat kontakt se sítěmi organizací působících v umělecko-kulturní oblasti.

## 2.2 Výstupy a výsledky výzkumu

Stručně řečeno, výstupy vyplývající z třístupňového výzkumu jsou:

1. **Vstupní dokument:** Desk research o stavu CCS a umělců a kulturních pracovníků na úrovni EU, se zpětnou vazbou získanou od 26 odborníků během online úvodního setkání uspořádaného 22. dubna 2021.
2. **Průřezová zpráva o jednotlivých zemích:** Kvalitativní a statistická analýza průzkumu šířená online. Celkem bylo shromážděno 82 odpovědí

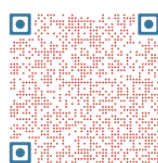


### 3. Zprávy o jednotlivých zemích a místních akčních skupinách

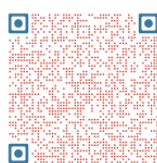
Desk and on-the-field research related to the impact of COVID-19 in the Consortium countries and the governmental and independent measures implemented to tackle the social and economic exclusion of art and cultural workers.

### 4. Plán obnovy

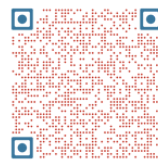
Srovnávací analýza politik na evropské, národní a místní úrovni týkající se těchto pilířů: ekonomické, sociální a inovační aspekty v CCS.



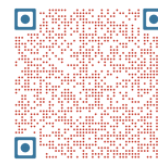
Úvodní dokument



Zpráva o cross country



Zprávy o jednotlivých zemích a místních akčních skupinách



Náhradní plán

---

# 03

## KULTURNÍ A TVŮRČÍ ODVĚTVÍ V EVROPĚ

3.1 Přehled

3.2 Různé profily umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků

3.3 Charakteristiky zaměstnání umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků

3.4 Evropský a mezinárodní politický rámec

### 3.1 Přehled

Kulturní a tvůrčí odvětví (KTV) jsou důležitá z hlediska své ekonomické stopy a zaměstnanosti. Podněcují také inovace v celé ekonomice a přispívají k mnoha dalším kanálům pozitivního sociálního dopadu (blahobyt a zdraví, vzdělávání, inkluze, regenerace měst atd.). Patří však k těm, které jsou pandemií zasaženy nejvíce, přičemž ve velkých městech je často největší podíl ohrožených pracovních míst. Politiky na podporu organizací a pracovníků během pandemie mohou být špatně přizpůsobeny netradičním obchodním modelům a formám zaměstnávání v tomto odvětví. Kromě krátkodobé podpory umělců a organizací, která přichází z veřejného i soukromého sektoru, mohou politiky ovlivnit také ekonomické a sociální dopady umění a kultury v rámci širších balíčků na obnovu a snahy o transformaci místních ekonomik. Kultura není jen dalším odvětvím, které v době krize potřebuje veřejnou podporu: může urychlit socioekonomické zotavení z pandemie. Za prvé, kultura pozitivně ovlivňuje odolnost komunit tím, že buduje sociální soudržnost. Výzkumy ukazují, že sociálně soudržné komunity se mohou rychleji odrazit od dna v procesu obnovy. Tyto komunity jsou často dobře organizované, mají společný smysl pro jednotu a disponují jak "vazebným" sociálním kapitálem mezi sebou, tak "spojovacím sociálním kapitálem" vůči politikům/rozhodujícím činitelům a politikům. Za druhé, existuje přímá souvislost mezi uměním a kulturou a sociální a psychickou pohodou. Umělecké a kulturní aktivity nabízejí mnoho "složek pohody", jako jsou příležitosti k sociálnímu zapojení, potěšení, učení, zvládnutí, vytváření smyslu a seberealizaci. Za třetí, podpora rozmanitých kulturních projevů nabízí účinné způsoby, jak se vyrovnat s postkrizovým traumatem a usmířit postižené komunity. Místní a tradiční znalosti navíc mohou být zdrojem odolnosti pro mnoho komunit, které čelí nejistým sociálním a ekonomickým podmínkám. Zaměstnávání a zapojování umělců a kulturních institucí by tak mohlo hrát důležitou roli při zajišťování kulturní rozmanitosti a podpoře inkluzivního dialogu. Za čtvrté, nedílnou součástí kultury je svoboda projevu kulturních institucí a umělců, která je rozhodující pro posílení inkluze a neponechání žádného člověka ani místa stranou.

### 3.2 Různé profily umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků

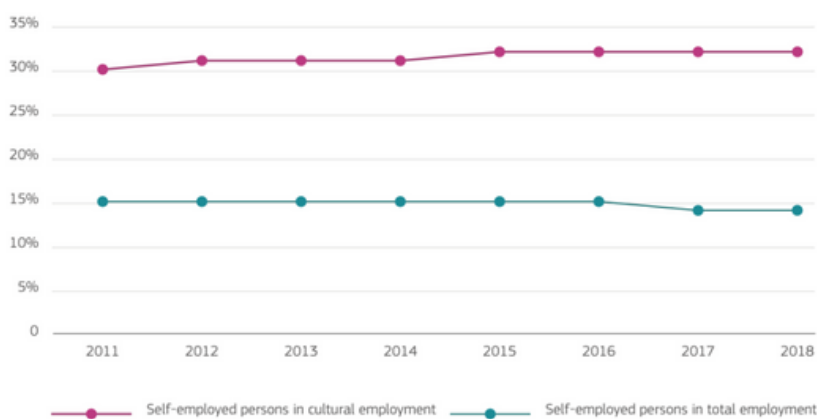
Údaje Eurostatu ukazují, že v roce 2019 pracovalo v kulturních odvětvích a profesích v EU-27 přibližně 7,3 milionu osob – přibližně 3,7 % celkové zaměstnanosti – z toho 33 % tvořili samostatně výdělečně činní. Kulturní a tvůrčí odvětví jsou odvětví, jejichž činnost je založena na kulturních hodnotách nebo jiných uměleckých individuálních či kolektivních tvůrčích projevech. Přesné vymezení toho, co je považováno za součást kulturních a tvůrčích odvětví, je obtížný úkol. Kulturní činnost může být buď výdělečná, nebo nevýdělečná činnost spojená se sebevyjádřením, identitou, způsobem vyjádření něčeho hluboce lidského a důležitého pro společnost, jako něco pro člověka podstatného. Aspekty kultury jsou označovány jako umění, zatímco jiné jsou považovány za zábavu.

Ti, kdo pracují v kulturním a tvůrčím odvětví, netvoří homogenní skupinu, umělci a kulturní pracovníci pracují nejrůznějšími způsoby. Někteří například pracují především a nejraději jako jednotlivci, zatímco jiní pracují v rámci kolektivů. Někteří umělci a tvůrčí profesionálové tráví většinu své kariéry v rámci jedné struktury nebo spolupráce, zatímco jiní působí v řadě různých prostředí díky svému statusu nezávislého pracovníka. Kromě toho někteří umělci a tvůrčí profesionálové zůstávají stálí a působí na stejném místě po několik let, zatímco jiní vedou kočovný život a přeskakují z projektu na projekt v řadě různých zemí. Někteří si zakládají vlastní firmu, jiní jsou zaměstnanci.

To do jisté míry souvisí s různorodostí typů profesí, které v kulturním a tvůrčím odvětví existují. Pokud jde o rozmanitost v rámci dílčích odvětví, lze učinit některé předpoklady. Například se uvádí, že autoři a výtvarní umělci mají tendenci pracovat spíše individuálně, zatímco v rámci odvětví scénických umění, hudby nebo filmu je výraznější spolupráce. Způsob práce umělců a tvůrčích profesionálů ze všech těchto oborů se však v průběhu času změnil a tato stereotypní rozlišení již přesně neodrážejí realitu.

### 3.3 Charakteristika zaměstnávání umělců, kulturních a tvůrčích pracovníků

Mezi umělci, kulturními a tvůrčími pracovníky je běžná samostatná výdělečná činnost a atypické pracovní modely. Mezi umělci a kulturními a tvůrčími pracovníky je velmi rozšířený status samostatné výdělečné činnosti a/nebo práce na volné noze. Podíl samostatně výdělečně činných pracovníků v kultuře je výrazně vyšší (32 %) ve srovnání se samostatně výdělečně činnými pracovníky v celé ekonomice (14 %) a tento rozdíl zůstává v čase téměř stabilní.



Source: European Commission Joint Research Centre, European Cultural and Creative Cities in COVID-19 times, based on 2018 data from Eurostat (online data code: cult\_emp\_wsta).

Osoby samostatně výdělečně činné jsou vyloučeny z pracovněprávní ochrany a mají odlišné zacházení v oblasti sociálního zabezpečení než zaměstnanci. Pracovníci v kulturním a tvůrčím odvětví patří k těm, kterých se nedávné změny na trhu práce dotkly nejvíce: často jsou samostatně výdělečně činní, pracují na částečný úvazek, kombinují dvě nebo více zaměstnání a nemají stálé zaměstnání, přičemž mají vyšší vzdělání než pracovníci zaměstnaní v jiných odvětvích. Tento typ zaměstnání se často označuje jako "atypická práce" nebo "nestandardní práce" a vztahuje se na ty pracovní poměry, které neodpovídají standardnímu nebo "typickému" modelu sociálně zajištěného zaměstnání na plný úvazek a na dobu neurčitou se standardní pracovní dobou, které zaručuje pravidelný příjem a zajištění důchodových plateb a ochrany proti špatnému zdraví a nezaměstnanosti.

V posledních letech stále konkurenčnější ekonomické prostředí spolu s rostoucí poptávkou po flexibilitě ovlivňuje standardní pracovní poměr. Moderní obchodní modely navíc upřednostňují klasifikaci pracovníků jako samostatně výdělečně činných osob, nikoliv jako zaměstnanců.

Zatímco v některých případech je status osoby samostatně výdělečně činné odůvodněn skutečnou samostatností a ekonomickou nezávislostí, existuje mnoho případů, kdy jsou pracovníci klasifikováni jako osoby samostatně výdělečně činné, aniž by ve skutečnosti patřili do uvedené kategorie.

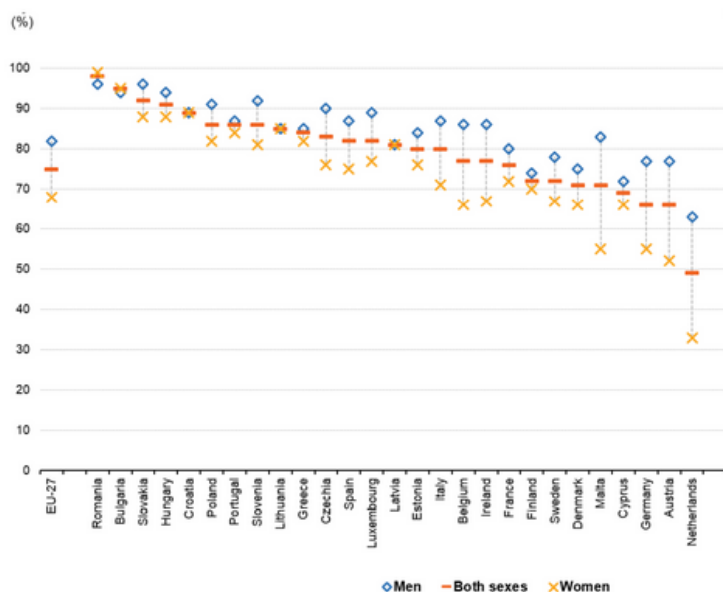
Kromě toho jsou někteří odborníci považováni za "závislé osoby samostatně výdělečně činné", což znamená osoby samostatně výdělečně činné, jejichž příjem závisí především na jednom nebo několika málo klientech.

Zejména proto je obtížné rozlišovat mezi závislými a samostatně výdělečně činnými osobami. V kulturním a tvůrčím odvětví se častěji vyskytují atypické pracovní režimy, zejména u klíčových profesionálů: umělců, spisovatelů, tvůrců, hudebníků, překladatelů a tlumočnicků, které spočívají v práci na zavlání, krátkodobých smlouvách nebo smlouvách na dobu určitou, v práci na projektech nebo na základě úkolů atd.

Proto je pravděpodobné, že osoby pracující v tomto odvětví mají komplikovaný zaměstnanecký status a jsou buď samostatně výdělečně činné, nebo zaměstnanci na částečný úvazek, nebo kombinují závislou a samostatnou výdělečnou činnost. Pro časté a často nevyhnutelné změny pracovního statusu těchto pracovníků se často používá termín "portfoliová kariéra".

Mnoho umělců a kulturních pracovníků má proto vedlejší zaměstnání v uměleckých nebo nesusouvisejících oborech, ať už z (uměleckého) zájmu, nebo z finanční nutnosti.

Share of people working on a full-time basis in cultural employment by sex 2019 (%)



Source: Eurostat (cult\_emp\_wsta), 2019

Obrázek ukazuje procento osob pracujících na plný úvazek v kultuře v EU-27. Z údajů Eurostatu vyplývá, že v roce 2019 pracovalo na plný úvazek pouze 82 % mužů v zaměstnání v kultuře, zatímco v celé ekonomice EU-27 to bylo v průměru 91 %. Naopak podíl žen pracujících na plný úvazek ve stejné oblasti činil 68 % ve srovnání s průměrem 69 % za celou ekonomiku EU-27.

### 3.4 Evropský a mezinárodní politický rámec

Nový evropský program pro kulturu přijatý Evropskou komisí v květnu 2018<sup>1</sup> a pracovní plán Rady pro kulturu na období 2019-2022 představují rámec pro opatření a kulturní spolupráci na úrovni EU. Agenda má tři strategické cíle se sociálním, ekonomickým a vnějším rozměrem. Jedním z konkrétních opatření je podpora členských států při zajišťování spravedlivého odměňování umělců a tvůrců prostřednictvím obecného dialogu a dialogu pro jednotlivá odvětví. Pracovní plán Rady pro kulturu na období 2019-2022 označuje "ekosystém podporující umělce, kulturní a tvůrčí pracovníky a evropský obsah" za jednu z pěti hlavních priorit evropské spolupráce při tvorbě kulturní politiky. Pracovní plán Rady pro kulturu na období 2019-2022 označuje "ekosystém podporující umělce, kulturní a tvůrčí profesionály a evropský obsah" za jednu z pěti hlavních priorit evropské spolupráce při tvorbě kulturní politiky.<sup>2</sup>

Evropská komise iniciovala řadu legislativních a politických nástrojů, které mají dopad na některé aspekty postavení a pracovních podmínek umělců a tvůrčích pracovníků:

- Dne 7. června 2007 přijal Evropský parlament usnesení o sociálním postavení umělců, v němž upozornil na jejich problémy se sociálním zabezpečením a příjmy, jakož i na jejich často nejistou pracovní situaci.<sup>3</sup>
- Evropský pilíř sociálních práv z roku 2017 byl zamýšlen jako vodítko pro zlepšení pracovních a životních podmínek v Evropě. Stanovuje 20 klíčových zásad a práv nezbytných pro spravedlivé a fungující trhy práce i dobré systémy sociálního zabezpečení.<sup>4</sup>
- V roce 2017 přijal Evropský parlament usnesení o evropském programu pro ekonomiku založenou na spolupráci jako "první krok k vyvážené, komplexnější a ambicióznější strategii EU pro ekonomiku založenou na spolupráci".<sup>5</sup>

Na mezinárodní úrovni doporučení UNESCO z roku 1980 týkající se postavení umělců "vyzývá členské státy, aby zlepšily profesní, sociální a ekonomické postavení umělců prostřednictvím provádění politik a opatření týkajících se vzdělávání, sociálního zabezpečení, zaměstnanosti, příjmových a daňových podmínek, mobility a svobody projevu".<sup>6</sup> Doporučení z roku 1980 nevyzývá státy, aby umělcům vyhradily zvláštní privilegia, ale aby jim přiznaly obdobná práva jako jakékoli jiné sociální a profesní skupině, jejíž práce má specifické rysy, které je třeba řešit prostřednictvím zvláštních opatření.

1. <https://culture.ec.europa.eu/document/a-new-european-agenda-for-culture-swd2018-267-final>

2. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01))

3. [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2007-0236\\_EN.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2007-0236_EN.html)

4. [https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles\\_en](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en)

5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0356&from=EN>

6. <https://en.unesco.org/creativity/governance/status-artist>

## PROTI ÚČINKŮM KOVIDU-19

---

# 04

- 4.1 Dopad pandemie
- 4.2 Opatření přijatá na úrovni EU
- 4.3 Mapování území: shrnutí popisných zpráv zemí konsorcia



## 4.1 Dopad pandemie

### *Nepravidelná zaměstnanost a křehké pracovní podmínky*

Pandemie umožnila umělcům, kulturním pracovníkům a technikům upozornit na nejistotu jejich právního postavení a sociálních záruk. V různých evropských zemích způsobila nerovnosti a vážně postihla umělce a kulturní pracovníky, protože v mnoha případech jim chybělo právní uznání a nebyli zahrnuti do programů pomoci podporovaných jednotlivými členskými státy. Kvůli sociálnímu a ekonomickému vyloučení byli mnozí nuceni vzdát se svých aspirací. Rozdílné zacházení a opatření přijatá jednotlivými evropskými zeměmi (od absence jakýchkoli záruk až po určité uznání a následné poskytování sociálních dávek) tento scénář dále komplikovaly.

### *Digitalizace*

Nové hybridní formy komunikace a práce vytvořily nové příležitosti pro umělce a kulturní manažery, jako je prohlížení online galerií, online prodej, vytváření digitálních projektů a výstav atd. Digitalizace však vedla také k nárůstu sociální nerovnosti, protože postihla ty, kteří nemají dovednosti a nástroje potřebné k tomu, aby se stali součástí digitálního světa. Navíc mohla být obzvláště náročná pro profesionály s mentálním nebo fyzickým postižením, kteří mohou mít odlišné časové a učební procesy. Digitalizace také vynesla na světlo nerovnost založenou na věku. Například mladší umělci prokázali lepší zvládnutí nových technologií, ale vzhledem k tomu, že měli málo pracovních zkušeností, častěji přijímali neplacenou práci, aby mohli vstoupit na trh práce. Na druhou stranu zkušenější umělci byli zvyklí na tradičnější přístup a nebyli schopni využívat stejné technologické prostředky jako jejich mladší kolegové. Digitalizace tedy zcela jistě změnila způsob práce, zpochybnila zpeněžení digitálního výkonu nebo času umělce, informovala nás o potřebě nových dovedností, abychom udrželi krok s proměnou odvětví.

## 4.2 Opatření přijatá na úrovni EU

Evropská unie a její členské státy provádějí řadu opatření ke zmírnění sociálních a ekonomických dopadů pandemie na CCS, která je jedním z nejhůře postižených odvětví, protože všechny infrastruktury byly ochromeny. Muzea, divadla, koncertní sály a další místa, kde se konají živé akce, byly uzavřeny; výstavy, akce a festivaly byly zrušeny. V důsledku toho přišli samostatně výdělečně činní umělci a kulturní organizace okamžitě o své příjmy, což vedlo k ekonomické i sociální nejistotě. Evropská unie vypracovala řadu opatření k řešení pandemie a vyčlenila 37 miliard EUR na investiční iniciativu Corona Response Investment Initiative (CRII). Prostřednictvím této iniciativy (CRII) byly strukturální fondy EU využity k pružné reakci na vznikající potřeby v nejohroženějších odvětvích, jako je zdravotnictví, malé a střední podniky a trhy práce, a k pomoci nejvíce postiženým oblastem a jejich občanům.

Na začátku dubna 2020 Evropská komise rovněž navrhla nový nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádných situacích (SURE) ve výši 200 miliard EUR. Jeho cílem bylo mobilizovat významné finanční prostředky na boj proti negativním hospodářským a sociálním důsledkům vypuknutí pandemie. Konkrétně SURE podporovala programy zkrácených pracovních úvazků a podobná opatření, která měla členskými státem pomoci chránit pracovní místa, zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné před rizikem nezaměstnanosti a ztráty příjmů.

Kromě toho Evropská komise také pomohla vytvořit platformu pro kulturní a tvůrčí odvětví Creatives Unite. Ta nabízí společný prostor pro všechna kulturní a tvůrčí odvětví v Evropě nad rámec sdílení iniciativ a opatření v reakci na krizi.

Na jednom místě poskytuje přístup k mnoha existujícím zdrojům a četným relevantním sítím a organizacím. Nabízí také kurátorský prostor pro společnou tvorbu a nahrávání příspěvků ke společnému hledání řešení.

V září 2020 zahájila Evropská komise nový kulturní projekt, který staví kulturní průmyslový řetězec do centra významných investic na podporu inkluzivního a udržitelného modelu hospodářského rozvoje: návrh na vytvoření nového evropského Bauhausu, prostoru pro spolupráci, kde budou společně pracovat architekti, umělci, studenti, inženýři a designéři.

Účinná dostupnost a účast na kulturních aktivitách pro všechny je zásadním rozměrem pro budování inkluzivnější společnosti. Ukázalo se, že účast na kulturních aktivitách a podpora demokratizace kultury jsou pro vlády a komunity funkční při překonávání dynamiky sociálního vyloučení. Přestože jednotlivé členské státy EU jsou odpovědné za své vlastní politiky pro kulturní odvětví, tato problematika se stala natolik významnou, že Evropská unie vyvíjí programy, které věnují pozornost dopadu digitálních technologií a inovačnímu procesu v kulturním a kreativním odvětví spolu s potřebou změnit modely řízení kultury.

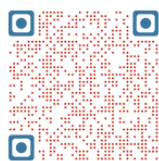
V roce 2021 Parlament dokončil legislativní proces pro přijetí nového nařízení Kreativní Evropa 2021-2027, které staví kulturu do centra pozornosti jako vektor sociální soudržnosti pro oživení Evropy: přibližně 1 miliarda EUR, což je více než v minulosti, celkem téměř 2,5 miliardy EUR. Jedná se o největší mobilizaci zdrojů, jakou kdy Unie schválila na podporu kulturního ekosystému a na pomoc jeho větší odolnosti a konkurenceschopnosti. Parlament se snažil zajistit, aby podporované akce byly zakotveny ve třech průřezových prioritách, kterými jsou sociální začleňování, snižování ekologické stopy a rovnost žen a mužů.

V první polovině roku 2021 Evropský parlament schválil legislativní text, kterým se zřizuje nový program Horizont Evropa. Nový program má celkový rozpočet ve výši 95,5 miliardy eur a podporuje výzkum a inovace v kreativních a kulturních odvětvích.

Po prvním propuknutí COVID-19 některé členské státy EU přijaly a zavedly zvláštní opatření zaměřená na finanční podporu osob pracujících v kulturním a tvůrčím odvětví.

1. Některá specifická opatření pro mikropodniky a malé podniky s cílem dodat podnikatelskému sektoru finanční likviditu.
2. Další opatření pro osoby samostatně výdělečně činné a využití systému sociálního zabezpečení, aby byl k dispozici určitý příjem.

V následující části jsou uvedeny některé příklady opatření, která členské státy přijaly ve prospěch kulturního a tvůrčího odvětví a poskytly je umělcům nebo uměleckým produkčním společnostem, jejichž projekty byly zrušeny.



Finanční opatření

### 4.3 Mapování území: shrnutí narativních zpráv zemí Konsorcia

Z metodologického hlediska představuje shrnutí pro každou zemi stejnou strukturu. Bylo rozděleno do pěti oddílů: dopad omezení Covid-19; finanční aspekty; sociální aspekty; výsledky místních akčních skupin; závěr. Zde je vhodné čtenářům připomenout, že "místní akční skupiny" jsou diskusní setkání umělců a zúčastněných stran, která byla uspořádána v každé zemi s cílem identifikovat některé hlavní body, které vyjadřují jejich osobní a profesní úvahy o situaci KKS ve vztahu k období COVID-19. Každá země musela zohlednit specifické otázky, které jsou dále rozebrány v následujících oddílech. Některá zjištění jsou však společná pro všechny země:

- nerovná právní a sociální situace umělců v různých zemích EU
- různá opatření přijatá v jednotlivých zemích EU na ekonomickou podporu
- po umělcích se požaduje, aby si aktualizovali své digitální dovednosti;
- některá umělecká díla nelze digitalizovat
- potřeba zlepšit autorské zákony s ohledem na obrovskou vlnu digitalizace
- potřeba zahrnout dobu zkoušek a tvorby do pracovní doby
- vznik problémů se sociálním zabezpečením v rámci přeshraniční spolupráce a tvorby
- obrovská vlna solidarity za přežití umělců a jejich děl

---

## RUMUNSKO

Rumunsko zaznamenalo rozvoj kreativního sektoru po roce 2014, kdy vláda země začala investovat do ekonomického potenciálu umění. Na toto rozhodnutí navázalo v roce 2017 memorandum zaměřené na ochranu tohoto odvětví vytvořením nezbytného institucionálního rámce. Některá z vypracovaných opatření zahrnovala daňové stimuly, ochranu duševního vlastnictví, autorských práv, zvyšování povědomí na místní úrovni a provádění evropských iniciativ. I přes množství zákonů, které se pokoušely kulturní průmysl regulovat, však zůstává ve srovnání s jinými odvětvími nedostatečně rozvinutý. Pandemie Covid-19 jen zdůraznila skutečnost, že tvůrčí odvětví je v Rumunsku považováno za odvětví menšího významu.

### Dopad omezení Covid-19

Kvůli nařízení Covid-19 utrpěly veřejné i soukromé podniky kulturního průmyslu značné finanční ztráty. V průběhu pandemie se podle různých zdrojů výrazně snížil počet koncertů a představení, produkce a návštěvnost kin, počet návštěvníků knihoven a průměrný objem výpůjček, návštěvnost muzeí a přírodních zajímavostí. Jediný mírný nárůst byl zaznamenán u online publikací.

K rumunskému kreativnímu průmyslu patří také řada nevládních organizací působících v oblasti kulturního vzdělávání. V roce 2021 však bylo ze všech 5293 NNO 1360, tedy více než čtvrtina, neaktivních.

Pandemie prokázala neschopnost odvětví přizpůsobit se a reagovat na změny v poptávce a nabídce kulturních produktů. Finanční nestabilita vedla k úpadku malých a středních podniků a následné nezaměstnanosti.

## Finanční aspekty

Podpora průmyslu byla nabízena na místní i celostátní úrovni. Vládní opatření zahrnovala záruky za úvěry a dotované úroky z těchto úvěrů, odklad plateb za komunální služby a nájemné pro malé a střední podniky během stavu nouze, zajištění příspěvku ve výši minimální hrubé mzdy na hospodářství pro oprávněné osoby a jednotlivé podniky v kulturním a tvůrčím odvětví.

Vládní opatření vyvolala také masivní solidární reakci v rámci odvětví. Když Správa Národního kulturního fondu v březnu 2020 vyhlásila výzvu k druhé finanční relaci roku 2020 právě na podporu kulturních subjektů, některé z veřejných kulturních institucí (Národní taneční centrum, Národní památkový ústav, Kulturní centrum Clujean, Národní muzejní komplex ASTRA Sibiu, Divadlo Studio M) oznámily, že se této finanční relace nezúčastní, aby projevily solidaritu s nezávislými kulturními subjekty, jejichž zdroje byly drasticky sníženy. Pandemie nepochybně zdůraznila společenský význam umění a zranitelnost umělců a kulturních pracovníků. Nebyla nabídnuta žádná podpora se specifickým zaměřením na skupiny sociálního začleňování; financování a podpora související s Covid-19 byly omezeny na minimální úroveň a pro některé kategorie nebyly zcela dostupné. Navíc byla rozdělována především institucím a jednotliví umělci museli vynaložit další úsilí, aby ji získali, a cestou ztráceli motivaci kvůli byrokracii a špatné organizaci.

Závěrem lze říci, že Covid-19 byl a stále je pro umělce a kulturní sektor v Rumunsku skutečnou výzvou, protože národní vláda mu během pandemie nepřikládala prioritu a prosazovala status quo, že je méně důležitý. Obě úrovně produkce i spotřeby umění se výrazně snížily. Část finanční pomoci byla sice rozdělena, ale podpořila veřejný i soukromý sektor tohoto odvětví jen částečně. Umělcům z marginalizovaných skupin nebyla věnována žádná zvláštní pozornost. Kultura potřebuje posílit a navýšit rozpočet z hlediska finanční pomoci a vládních programů.

---

## ŘECKO

Řecký kulturní sektor dosáhl v posledních 20 letech významných milníků, a to jak na regionální, tak na národní úrovni, díky nové infrastruktuře a kulturním zařízením, legislativním opatřením a příslušným politickým směrům.

Rozpočet ministerstva kultury představuje historicky jen malý zlomek státního rozpočtu. Některé veřejné investice relevantní pro umění nebo kulturní dědictví zajišťují jiná ministerstva (veřejné správy, veřejných prací, tisku a médií).

V posledních letech se kultura stále více spoléhá na financování z Rámce podpory Společenství EU, z příjmů návštěvníků kulturních atrakcí a z prodeje a od 90. let 20. století také z loterijního fondu, který spravuje ministerstvo kultury. Stát je i nadále hlavním sponzorem kultury a umění, i když v posledním desetiletí získávají stále větší roli soukromé nadace, které podporují uměleckou účast, inkluzivní programy nebo sponzorují velké projekty.

Centralizace je výrazným rysem řecké kulturní krajiny. Region Attika, jehož centrem jsou Atény, vytvářející 75,5 % hrubé přidané hodnoty (HPH) řeckého kulturního a kreativního průmyslu.

Zaměstnává 2,1 % pracovníků regionu a podílí se 5 % na regionálním HDP, zatímco v ostatních regionech Řecka se zaměstnanost objevuje v nižších číslech. Produkce kreativních odvětví je tedy nerovnoměrně rozdělena mezi metropolitní centra a periferii.

### **Dopad omezení Covid-19**

Tváří v tvář pandemii Covid-19 se kulturní sektor uzavřel, protože po celé kritické období pandemie byla zavedena všeobecná omezení. Řecko však mezi ostatními evropskými zeměmi vynikalo raketovým nárůstem úrovně digitalizace dostupného umění. Tuto iniciativu převzalo muzeum Akropolis a dále ji následovala další národní muzea, což mělo významný pozitivní vliv na dostupnost umění a jeho distribuci po celou dobu pandemie.

### **Finanční aspekty**

Ministerstvo kultury a sportu **Řecka** oznámilo 2. dubna plán podpory ve výši 15 milionů eur na stimulaci a posílení odolnosti současné kultury, tvůrců a profesionálů. Z této částky pochází 5 milionů EUR z rozpočtu ministerstva na rok 2020, dalších 10 milionů EUR poskytlo ministerstvo hospodářství. Tato opatření přicházejí souběžně s horizontálními opatřeními oznámenými vládou, která se v některých případech rovněž dotýkají kulturních a tvůrčích odvětví. V květnu 2021 Řecko oznámilo Řecký národní plán obnovy a odolnosti 2.0, který zahrnoval zaměření na podporu kultury, kreativity a umění v postkovidovém Řecku prostřednictvím ambiciózních investic a projektů. Konkrétně byla schválena investice "RESEARCH – CREATE - INNOVATE" zahrnující přibližně 35 návrhů projektů, které byly vyhodnoceny s velmi vysokým počtem bodů v kritériu "excelence" v odvětvích inteligentní specializace (RIS3), ale nebyly financovány z důvodu rozpočtových omezení. Investice podpoří vybrané návrhy finančními prostředky a bude usilovat o získání spolufinancování ze soukromého sektoru, posílení vazby mezi výzkumem, inovacemi a podnikáním a zvýšení přidané hodnoty národního hospodářství, kde jsou způsobilými odvětvími pro financování mimo jiné cestovní ruch, kultura a kreativní odvětví.

### **Sociální aspekty**

Pracuje se na osvědčených postupech a pracovních iniciativách na místní a národní úrovni, které podporují začínající umělce ze skupin sociálního začleňování, i když nemají širokou vládní podporu. Současná situace v Řecku se vyznačuje přechodem od uznávání bariér k začleňování s ohledem na vysoký počet migrantů a uprchlíků, podporu rovnosti žen a mužů a potřeby osob se zdravotním postižením. Kulturní organizace hrají důležitou roli při zajišťování prostorů a projektů k omezení diskriminace a předsudků vůči marginalizovaným skupinám prostřednictvím zvyšování povědomí a budování inkluzivních komunit v zemi. Umělecký projev se také stává terapeutickým procesem pro ty, kteří čelí traumatu z exilu, a podporuje sebeúctu, emoční inteligenci a pohodu. Řízená místní akční skupina diskutovala o situaci začínajících umělců v Řecku s velkým důrazem na zdravotně postižené a sociálně vyloučené osoby. Za nejdůležitější bylo označeno několik otázek, jako je odlišné právní postavení umělců (které zahrnuje atypické pracovní smlouvy, zdanění a profesní organizace), neinkluzivnost uměleckého vzdělávání (učení a výuky), vnímání umění jako vzdělávacího nástroje a nutnost spolupráce mezi umělci a uměleckými organizacemi, aby bylo možné snadněji propagovat umění, myšlenky a posilovat postavení.



Závěrem lze říct, že Řecko je příkladem výjimečné digitální transformace v oblasti umění a kultury, kterou iniciovala pandemie. Pomohla zachovat umělecká díla a poskytla příležitost ke kulturní konzumaci lidem, kteří dříve neměli přístup k fyzické zábavě v terénu kvůli své snížené mobilitě, zdravotnímu stavu nebo finančním omezením. Finanční podpora zajištěná státem byla značná, zejména ve srovnání s ostatními členskými státy v roce 2020. Kromě toho však pandemie nijak neovlivnila problém centralizace kultury v zemi a existující vyloučení marginalizovaných skupin ze vstupu do kultury jako umělci nebo zaměstnanci průmyslu. Sociální aspekty umění a kultury tak zůstaly nezměněny.

---

## ŠVÉDSKO

Kulturní a kreativní odvětví jsou jedním z nejdůležitějších hospodářských odvětví ve Švédsku a hrají důležitou roli při propagaci inovativního a moderního obrazu státu v zahraničí. Od roku 2010 do roku 2019 zaznamenaly švédské kulturní a tvůrčí odvětví ve srovnání s ostatními odvětvími poměrně vlivný růst obratu; tento růst se enormně posunul a přispívá k 5,5 % národního HDP. Stockholm je považován za jedno z evropských inovačních center. Ve skutečnosti je přibližně jeden z 20 stockholmských zaměstnanců zapojen do kreativních a kulturních odvětví (téměř 64 000 osob) a jsou součástí jádra ekonomiky města. Nejdůležitějšími pododvětvími kulturního průmyslu jsou hudba, herní průmysl, móda a architektura. Mají významný tvůrčí, inovační a ekonomický dopad na roční obrat švédského státu.

### Dopad omezení Covid-19

Od roku 2019 s příchodem Covidu utrpěla švédská kulturní a tvůrčí odvětví velký šok pro svou ekonomiku. Jejich obrat se snížil o 17 %, což odpovídá 13 miliardám SEK. V lednu 2021 čísla ukazují, že počet nezaměstnaných pracovníků v kultuře vzrostl z 9 600 v roce 2019 na 17 000 v roce 2020, což znamená, že nezaměstnanost pracovníků v kultuře se téměř zdvojnásobila. Stejně jako ve všech zemích světa byla nejvíce postižena kulturní odvětví, protože většina jejich činností je vykonávána živě, prezenčně. Navíc vzhledem k tomu, že většina těchto pracovníků je na volné noze, ocitli se bez ochrany kvůli důsledkům pandemie, ale také kvůli nestabilním pracovním smlouvám.

### Finanční aspekty

Pro všechna obecná odvětví hospodářství a zaměstnanosti přijala švédská vláda, stejně jako ostatní evropské státy, řadu užitečných finančních opatření ke zmírnění dopadů pandemie. Konkrétně Švédská rada pro umění rozdělila na podporu kulturních organizací a kulturních pracovníků celkem 1 172 383 775 švédských korun.

- Z nich za nejvýznamnější z hlediska finanční pomoci průmyslovým odvětvím obecně, která však byla zaměřena i na kulturní sektor, můžeme považovat následující: Krátkodobé propouštění za účelem snížení mzdových nákladů. Tato pomoc byla určena na pomoc při krátkodobém propouštění, v tomto případě stát nabídl podnikům finanční podporu, zaměstnanci si mohli ponechat velkou část mzdy i přes snížení pracovní doby.

- Podpora nájemného. Tato dotace byla určena na podporu pronajímatelů, kteří snížili nájemné podnikům ve zranitelných odvětvích; pronajímatelé mohli požádat o podporu na vyrovnání části snížení.
- Podpora akcí. Finanční podpora pro podniky, spolky, které chtěly v období červen-prosinec 2021 uspořádat akce, ale musely je zrušit nebo odložit z důvodu covid-19.
- Zvýšená odpovědnost státu za náklady na nemocenské dávky. Cílem tohoto opatření covid-19 je finančně usnadnit zaměstnavatelům a společnostem pokrytí části nákladů spojených s nemocenskými dávkami.
- Podpora při odstávkách. Plánovanou státní podporu na ukončení činnosti musí mít možnost využít podniky, které jsou nuceny ukončit svou činnost v důsledku rozhodnutí o ukončení činnosti v rámci nového pandemického zákona. Podpora pokrývá až 100 % fixních nákladů společností, včetně mzdových nákladů.
- Odklad plateb daní. Společnosti mohou získat odklad platby příspěvků zaměstnavatele, předběžné daně ze mzdy a DPH.
- Snížení daně u investic do vybavení. Vláda uplatňuje slevu na dani na nákup zařízení užitečného pro podniky, aby neblokovala investice.
- Snížené odvody zaměstnavatele a odpočitatelné položky pro mladé lidi. Snižují se odvody, které musí zaměstnavatelé platit za mladé zaměstnance ve věku 19-23 let, konkrétně se od ledna 2021 do března 2023 sníží z 31,42 % na 19,73 %.

### Sociální aspekty

Národní rada pro zdraví a sociální péči zmapovala, jak pandemie ovlivnila příležitosti pro osoby se zdravotním postižením a jak jejich nedostatek způsobil nárůst izolace a duševních onemocnění. Analýza dokládá, že v roce 2020 provedlo změny v této oblasti 80 % obcí a okresů v zemi a že přibližně třetina obcí musela pozastavit podpůrnou pomoc, což způsobilo škody velké části obyvatel. Popsaná situace podtrhuje křehkost této části společnosti, která bez sociální soudržnosti nebo důsledné podpory může stíhat dlouhodobé zdravotní problémy. Je důležité, aby se těm, jejichž duševní zdraví se v důsledku pandemie zhoršilo, dostalo odpovídající podpory, a to jak zdravotní, tak psychosociální. Během pandemie velmi pomohla digitalizace, která potlačila mnohé negativní důsledky Covidu.

Projekty realizované kulturními a vzdělávacími organizacemi byly zaměřeny na osoby z marginalizovaných a/nebo sociálně izolovaných skupin. Po proškolení v základních digitálních dovednostech byla účastníkům nabídnuta řada multimediálních aktivit, které pomáhaly v boji proti izolaci a duševním nemocem, například digitální setkání u kávy, skupinová gymnastika, digitální průvodci v muzeích ve Stockholmu a další.

**Místní akční skupina** upozornila na palčivé problémy neschopnosti oslovit publikum a nedostatek inspirace, protože neexistuje možnost interakce s ostatními umělci a veřejností.

Umělecká tvořivost je ohrožena kvůli stresovým faktorům, vyhoření, finanční nejistotě a nedostatku soukromí.

Závěrem lze říct, že Švédsko prokázalo, že kultura je jedním z prioritních odvětví ekonomiky, a to před pandemií i po ní. Covid-19 způsobil prudký pokles příjmů a zdvojnásobil míru nezaměstnanosti. Reakce vlády byla rychlá a hmatatelná, přičemž bylo provedeno velké množství konkrétních opatření, která měla zajistit přežití odvětví a podpořit instituce i jednotlivce.

Vláda rovněž zahájila silnou sociální kampaň, která se zaměřila především na prevenci a léčbu dlouhodobých zdravotních problémů, zlepšení duševního zdraví a poskytování digitálních dovedností marginalizovaným skupinám lidí, aby mohli vytvářet a konzumovat kulturní produkty.

---

## ČESKÁ REPUBLIKA

### Dopad omezení Covid-19

Kulturní průmysl České republiky reagoval na globální tendence podobně: krize odhalila křehkost tohoto odvětví a naléhavou potřebu jeho dalšího udržitelného rozvoje. Jedním z rysů, který vyniká v kulturní krajině České republiky a je relevantní pro tento plán obnovy, je koncentrace kreativních odvětví do velkých měst s jasnou dominancí Prahy – hlavní město je zodpovědné až za polovinu zaměstnanosti v kulturním průmyslu země.

V České republice jsou kulturní a kreativní průmysly (KKP) součástí Státní kulturní politiky ČR na léta 2015-2020 a vypracování Strategie podpory kulturních a kreativních průmyslů je úkolem stanoveným v nové Konceptci podpory umění. V letech 2020 a 2021 však spolupráce tří subjektů – Ministerstva kultury, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva průmyslu a obchodu – vyústila v příznivý program podpory tohoto odvětví. V roce 2021 tak mohli pořadatelé kulturních akcí, u nichž došlo k poklesu tržeb o minimálně 50 procent v důsledku pandemie koronaviru, získat peníze na podporu z nové výzvy Covid Culture.

### Finanční aspekty

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) ve spolupráci s Ministerstvem kultury (MK) vyhlásilo speciální dotační program s názvem COVID – Kultura (COVID – Kultura). V únoru 2021 byly vyhlášeny další dvě výzvy: COVID – Kultura 3.1. a 3.2. Dotace (paušální částka 60 tis. Kč) v programu Covid-Kultura 3.1. je určena pro osoby samostatně výdělečně činné.

- umělecké profese v oblasti hudby, divadla, tance, výtvarného umění a literatury. Patří mezi ně např.: výkonní umělci a autoři (např. profesionální umělci a autoři, herci, hudebníci, tanečníci, zpěváci, akrobaté, programátoři, malíři, sochaři, kurátoři výtvarného umění, umělečtí fotografové, spisovatelé, autoři autorských knih – ilustrátoři, dramaturgové)
- umělečtí a techničtí pracovníci (např. zvukaři, světelní designéři, umělečtí manažeři), kteří se podíleli na realizaci živých produkcí s uměleckými prvky nebo se úzce specializují na živá vystoupení nebo výtvarné umění.

Dotace v programu Covid-Culture 3.2. je určena pro fyzické osoby – osoby samostatně výdělečně činné vykonávající práci ve filmovém štábu, tvůrčí práci ve filmu a výkonné umělce.

Dále je určena pro podnikatelské subjekty – provozovatele kin (platba za sedadlo), úhrada úhrady nákladů a neuhrazených nákladů (závazků) produkčních společností na náklady a závazky přímo související s omezením audiovizuální tvorby, distribuce a zpřístupnění AVD v kinech.



Paušální částka pro osoby samostatně výdělečně činné činí 60 tisíc Kč a podnikatelské subjekty získají maximálně 5 milionů Kč. Pokud jde o centralizovaný kreativní průmysl v České republice, samotná Praha připravila benefitní program pro kulturu a místní turisty. Praha podpoří postiženou kulturu a cestovní ruch dalšími 250 miliony korun. Divadla a další kulturní instituce budou moci získat účelovou dotaci. Pomoc dostanou i příspěvkové organizace, které byly postiženy výpadkem příjmů z poplatků. Praha také investuje 100 milionů korun do kampaně na přilákání místních turistů a benefitního programu včetně slev na vstupném. Opatření již projednala ekonomická rada s potřebnými zástupci různých odvětví a organizací a nyní je bude schvalovat zastupitelstvo města.

### **Sociální aspekty**

V České republice existovala řada iniciativ zaměřených na vyjádření solidarity a konkrétní podporu sociálně marginalizovaných skupin. Začněme příklady místních iniciativ, které vznikly dávno před pandemií, ale našly způsob, jak se přizpůsobit a přetvořit svou vizi v roce 2020: soutěž Miri Gil'i Music Song existuje od roku 2015 a poskytuje prostor pro umělecké vyjádření romské menšiny. Jedná se o rozsáhlou akci, která propaguje romskou kulturu a upevňuje umění sociálně vyloučených skupin v kulturní krajině České republiky. Mezi další iniciativy iniciované romskou komunitou patřilo šití obličejových masek s tradičními romskými motivy, účast v soutěžích ve psaní a následné publikování začínajících autorů, soutěže ve veřejném vystupování pořádané nevládními organizacemi a podpora používání menšinových jazyků.

Způsob, jak přiblížit umění veřejnosti v podmínkách výluky, se stalo populární zkoušet nebo hrát taneční či divadelní představení na veřejných prostranstvích, jako jsou parky a městské části. Umožňovalo to externímu publiku zažít živou zábavu. Objevily se případy pořádání dobrovolných koncertů vedle domovů důchodců nebo nemocnic, aby si lidé z rizikových skupin Covid-19 mohli umění bezpečně vychutnat na dálku. Stát se dobře zapojil do organizace kvalitní administrativní podpory: žádosti o financování a projekty, vyplňování formulářů a odpovědi na často kladené otázky týkající se zaměstnání v kulturním průmyslu byly nyní zodpovídány online a/nebo telefonicky. Takový přístup měl velký úspěch u osob se sníženou pohyblivostí, zrakovým postižením nebo u cizinců s trvalým pobytem, kteří dříve podobné služby téměř nemohli získat.

**Místní akční skupiny** (uskutečněné v Praze a v menším městě) vyjádřily jednoznačné znepokojení nad zrušením několika uměleckých nadací a subjektů a následným nedostatkem podpory a pocitu sounáležitosti s uměleckou komunitou. Zazněly i další problémy, jako jsou výrazné zdravotní problémy způsobené psychickým vypětím, stresem a nejistotou, nedostatek soukromí a nemožnost pracovat z domova, ztráta koncentrace, rostoucí ceny uměleckých potřeb a nájmu pracovních prostor. Účastníci zmínili, že podpora veřejnosti je nižší, protože lidé začali šetřit a neměli možnost umělce finančně podporovat. Získávání státních grantů bylo pro některé lidi, kteří neměli dostatečnou počítačovou gramotnost, komplikované; vyžadovalo také mnoho papírování, takže žadatelé z řad umělců ztráceli po cestě motivaci. Navrhovaná řešení a politické nápady zahrnovaly usnadnění přístupu k finanční pomoci od státu, lepší kvalifikaci státních úředníků, kteří pracují v oblasti umění, vytvoření lepších příležitostí pro navazování kontaktů na místní i evropské úrovni, podporu investic do odvětví a dotací jednotlivým umělcům nebo kolektivům. Závěrem lze říci, že pandemie přinesla do kulturního průmyslu v České republice některé podstatné změny.

Národní vláda reagovala na několika úrovních a snažila se co nejlépe podporovat křehké odvětví. Zahrnovala spolupráci subjektů, jako jsou tři ministerstva, a produktivní práci kulturních nevládních organizací působících v zemi. Finanční granty byly poskytovány v několika kolech, jejich získání však bylo obtížné kvůli vysokým byrokratickým procesům. Hluboká míra centralizace umění a kultury byla jasně patrná i v průběhu krize,

kdy Praha zahájila vlastní iniciativu na přilákání turistů a oživení umění. Pokud jde o sociální aspekty, Česká republika stále realizuje nové projekty nebo upravuje stávající projekty na podporu skupin sociálního začleňování, především Romů. Digitalizace kontaktů s úřady určenými vládou umožňuje požádat o podporu nebo pomoc lidem, kteří mají zdravotní problémy, sníženou pohyblivost, špatný zrak nebo sluchové postižení nebo nemají vysokou úroveň digitálních dovedností

---

## ŠPANĚLSKO

Decentralizovaná španělská politika podpořila přijetí různých modelů řízení kultury a podpory a propagace umělecké tvorby. Přístup ke kultuře a účast na kulturním životě patří mezi hlavní cíle španělské kulturní politiky posledních let. V roce 2016 vynaložila ústřední vláda přibližně 50 % svých prostředků na kulturu na sektor historického a uměleckého dědictví. Rozdělení prostředků ústřední vlády mezi jednotlivé kulturní sektory zůstalo v posledních pěti letech víceméně nezměněno

### Dopad omezení Covid-19

Kulturní odvětví byla stále zatížena důsledky krize z roku 2008 a neřešenými endemickými nedostatky, které se týkaly zejména financování kultury ve veřejném i soukromém sektoru a nedostatky souvisejícími s prací a rozvojem umělců a umění. Španělsko patřilo k evropským zemím, které nezavedly v kulturním sektoru žádné uzavírky, s výjimkou období úplné výluky: instituce a galerie zůstaly otevřeny s omezenou kapacitou. Tento přístup měl několik důležitých důsledků:

- Dopad na organizaci: V 5,0 % případů zůstávají pracoviště uzavřena, bez jakékoli osobní činnosti; 48,5 % pokračuje v částečné práci na dálku, zatímco 51,5 % pracuje téměř beze změny.
- Dopad na nabídku činností: 7,9 % nemělo žádnou činnost; 57,1 % obnovilo obvyklou činnost jen částečně a pouze 31,6 % obnovilo obvyklý objem činnosti. Činnosti, které byly odloženy v důsledku pandemie, následně uskutečnilo 31,6 %. Podle odvětví je dopad závažnější pro soukromý sektor a zejména pro nezávislé profesionály.
- Dopad na veřejnost: 6,7 % nemá žádnou veřejnost, protože nevyvíjí žádnou činnost; 80,7 % má méně veřejnosti z důvodu omezení kapacity pro své aktivity a pouze 8,9 % obnovilo svou obvyklou veřejnost. A 19,3 % deklaruje, že jejich aktivity mají dnes při rovnosti podmínek nižší odezvu u veřejnosti.

### Finanční aspekty

Dne 18. dubna se ministři kultury a financí zavázali navrhnout první balíček naléhavých opatření na podporu kulturního sektoru.

Ministr kultury a sportu během tohoto prohlášení projevils ochotu dosáhnout Státního paktu pro kulturu. V prvních měsících pandemie ministerstvo zdůraznilo navýšení rozpočtových prostředků v obecných státních rozpočtech na rok 2021 (o 37 % více).

V roce 2020 byly vydány dvě vyhlášky s mimořádnými opatřeními na podporu kulturního sektoru po krizi COVID-19.

Dalším cílem španělské vlády je zajistit, aby malé a střední podniky v odvětvích kulturních a sportovních aktivit a také jednotliví profesionálové mohli využívat vládou schválené záruky.

Rada ministrů se dohodla na charakteristice prvního uvolnění schváleného programu záruk pro firmy a jednotlivé profesionály, a to až do výše 20 000 milionů EUR. Skutečnost, že 50 % finančních prostředků bude poskytnuto malým a středním podnikům a odborníkům, je zvláště důležitá pro kulturní odvětví, neboť pouze 0,7 % firem působících v tomto odvětví má více než 50 pracovníků. Kulturní odvětví tvoří převážně individuální tvůrci a profesionálové, mikro firmy a malé podniky. Na místní úrovni nabídly regiony první balíček opatření (Pla de Rescat kulturního sektoru), který přinesl tomuto sektoru více než 31 milionů eur, které měly přispět k ukončení činnosti.

### **Sociální aspekty**

Ve Španělsku funguje sociální ochrana umělců podle tzv. modelu přerušování. Tento model vychází z koncepce, že kulturní práce je ze své podstaty přerušovaná, tj. z její podstaty se neustále střídají období zaměstnání a období nezaměstnanosti. Proto stanoví, že osoby v produktivním věku mohou přistupovat k tomuto režimu, pokud v určitém období byly zaměstnány určitý počet hodin.

V oblasti související se sociálním začleňováním je Národní institut múzických umění a hudby (INAEM) jako orgán pověřený přímým řízením divadel, divadelních sálů a hudebních a tanečních souborů odpovědný za rozvoj politik sociálního začleňování v celém státě a zasazuje se o začleňování v oblasti múzických umění a hudby. INAEM každoročně pořádá dvoudenní tematickou konferenci o umění a sociálním začleňování. V roce 2020 se konala XII. konference o sociálním začleňování a vzdělávání v oblasti scénických umění s mottem "La fuerza de las alianzas" (Síla spojenectví), která se zaměřila na budoucnost inkluzivního a komunitního scénického a hudebního umění.

Na místní úrovni je Barcelona dobrým příkladem účinného krizového řízení a reaktivního přístupu v kulturním průmyslu. V listopadu 2020 byla schválena Občanská dohoda pro inkluzivní Barcelonu, plán zaměřený na přeprogramování strategie inkluze a akčního plánu Občanské dohody 2020-2022. Jeho cílem je vytvořit akční směry k řešení sociálních nerovností v Barceloně, které se v posledních měsících ještě prohloubily v důsledku situace vyvolané hnutím Covid-19. Kromě toho Akční plán Občanské dohody (PAAC) 2020-2022, který je součástí téže strategie, se skládá ze 4 hlavních cílů, z nichž se odvíjí 15 hnacích projektů a 52 konkrétních opatření k dosažení cílů. Akční linie plánu jsou následující:

Řádek 1: Snížit nerovnost v rozdělování příjmů a zaručit sociální práva, zejména přístup k bydlení, kvalitnímu zaměstnání a základním potřebám.

Řádek 2: Zvýšit rovnost ve vzdělání a možnost vzdělávání a kulturního vyžití v průběhu celého života. Řádek 3: Posílit a vyjádřit služby a sítě vztahové a komunitní podpory, které usnadňují osobní a kolektivní posílení.

Řádek 4: Odstranit stigmatizaci a sociální segregaci.

Řádek 5: Snížit územní sociální nerovnosti.

Během dvou místních akčních skupin dospěli účastníci k závěru, že po Covidu-19 roste zájem o zlepšení sociálních politik blízkosti a začleňování, zejména na místní úrovni. Pandemie jistě urychlila začleňování a rozvoj umělců ve společnosti. Mnoho finančních prostředků bylo nasměřováno na tvorbu uměleckých děl a uměleckých projektů se sociálním dopadem. Je proto důležité poskytnout umělcům vzdělání, aby mohli rozšířit svou síť a získat finanční prostředky na rozvoj svého výzkumu a uměleckých děl. Poznání digitálních nástrojů a jejich používání může pomoci sociálně vyloučeným skupinám, aby byly více oceněny a začleněny do společnosti. Nedostatek digitálních dovedností lze překonat pod vedením starších umělců, kteří mohou působit jako prostředníci a vzdělavatelé.

Závěrem lze říct, že Španělsko se v průběhu pandemie drželo svého decentralizovaného přístupu ke kultuře, který se v posledních několika letech nezměnil a díky němuž zůstalo racionální a vhodné přerozdělování finančních prostředků na stejné úrovni. Regiony vypracovaly a realizovaly i další opatření, jako například akční plán vytvořený městem Barcelona, který se zabývá posílením postavení a podporou sociálně vyloučených umělců. Ve Španělsku jako celku nedošlo k úplnému uzavření kulturních institucí, které fungovaly v rámci snížené kapacity, což pomohlo udržet spojení s veřejností a zabránit prudké nezaměstnanosti.

---

## ITÁLIE

Italský kulturní sektor se v době krize ukázal jako velmi odolný. Fáze restartu začala zaměřením na hybridní formát mezi reálným a virtuálním světem, který umožňuje veřejnosti komunikovat v rámci různých platforem, sociálních kanálů a komunit. V roce 2022, kdy stále platí kritický pandemický scénář, mají umění a kultura i nadále významné místo v italské hospodářské a sociální obnově. Podle statistik umění a kultura v posledním desetiletí přinesly velké inovace a vytvořily konkurenceschopnost národního hospodářství, čímž přispěly k tvorbě nových pracovních míst a bohatství. Toto odvětví však nebylo vyňato z ekonomických důsledků zdravotní krize, neboť je to právě ono, které ve skutečnosti pandemií utrpělo nejvíce.

### Dopad omezení Covid-19

Italský systém kulturní a tvůrčí produkce (CCPS) byl postižen poklesem bohatství o 8,1 % ve srovnání s celostátním průměrem 7,2 %. Nejvíce postiženým odvětvím bylo odvětví kulturního dědictví, kde došlo k poklesu o 19 %, pokud jde o vyprodukované bohatství, a o 11,2 %, pokud jde o pracovní místa. Případ videoher a softwaru je odlišný a jedinečný, neboť vytvořil 4,2 % bohatství, a to i díky pobídkám k digitální a domácí zábavě během výluky.

Mezi pozitivními účinky pandemie v rámci různých oblastí CCPS lze pozorovat zvýšenou citlivost k dynamice začleňování týkající se genderu a zranitelných skupin – různých sexuálních orientací a etnických a náboženských menšin.

Kromě toho pandemie zřejmě poskytla novou energii pro rozvoj místních/národních produkčních a distribučních modelů v kulturním průmyslu. Covid-19 volal po nových formách hybridizace mezi žánry a sektory (např. rozšíření her do hudebního a sportovního sektoru; spojení zábavy a vzdělávacích obsahů), což bylo úspěšně vyzkoušeno. Celkově Itálie sledovala spojení mezi zdravím a pohodou a kulturou – kulturní obsah byl mimořádně užitečný pro překonání traumatu a budování odolnosti.

### **Finanční aspekty**

Navzdory finančním dopadům, které začaly v roce 2020, je kulturní a tvůrčí řetězec potvrzen jako ústřední v rámci národních výrobních specializací díky 84,6 miliardám vyprodukované přidané hodnoty a přibližně 1,5 milionu zaměstnanců - tato čísla odpovídají 5,7 %, resp. 5,9 % celkové částky italské ekonomiky. V roce 2021 italský parlament dokončil legislativní proces pro přijetí nového nařízení Kreativní Evropa 2021-2027. Schválení umožňuje ambiciózní program, který má reagovat na digitální revoluci a zohlednit její společenské aspekty. Posílený rozpočet ve výši téměř 2,5 miliardy eur představuje největší mobilizaci zdrojů, jakou kdy Evropská unie schválila, s cílem podpořit kulturní ekosystém a pomoci mu stát se odolnějším a konkurenceschopnějším, zajistit, aby opatření byla zakotvena ve třech průřezových prioritách: sociální začleňování, snižování ekologické stopy a rovnost žen a mužů.

Itálie přijala 17. března mimořádný právní předpis nazvaný "Cura Italia". V rámci tohoto programu podpory jsou vyčleněny 3 miliardy EUR na podporu a zajištění období nečinnosti odborníků, osob na volné noze a osob samostatně výdělečně činných. Součástí opatření v rámci nouzového balíčku jsou následující opatření, která se přímo týkají umělců:

- Rozšíření podpory v nezaměstnanosti na pracovníky v kultuře a neziskové organizace (článek 22)
- Příspěvek 600 EUR (za měsíc březen) pro osoby vykonávající svobodná povolání v odvětví scénických umění v maximální výši 48,6 milionu EUR v roce 2020 (za určitých podmínek stanovených v článku 38)
- pozastavení plateb sociálního zabezpečení, příspěvků na sociální zabezpečení a dalších odvodů a daní (včetně DPH) pro muzea, divadla, koncertní sítě a další kulturní organizace (články 61 a 62)
- Poukázky na proplacení již prodaných vstupenek (např. do kina, muzea, divadla) s platností 1 rok (článek 88)
- Zřízení dvou fondů na podporu audiovizuálního odvětví, kinematografie a scénických umění s celkovým rozpočtem 130 milionů EUR v roce 2020 (80 milionů EUR na běžném účtu a 50 milionů EUR na kapitálovém účtu, jak je podrobně uvedeno v článku 89).

### **Sociální aspekty**

V květnu 2021 schválila italská Rada ministrů v rámci dekretu "SOSTEGNI BIS" balíček významných opatření k zajištění odpovídajícího sociálního zabezpečení pracovníků v zábavním průmyslu. Zahrnuje nejdůležitější aspekty sociální ochrany umělců:

- Nové sociální zabezpečení pro pracovníky v zábavním průmyslu – systém, jehož cílem je zajistit ochranu, která již existuje pro jiné typy profesionálů, s cílem zajistit lepší podmínky sociální spravedlnosti a důstojnosti, podpořit rozvoj plného uznávání práce v tomto odvětví a přispět ke vzniku nehlášené práce;



- Úprava a rozšíření nemocenských dávek
- Zvýšení denní mzdy pro sociální účely ze současných 67,14 EUR na 100 EUR.
- Pojištění proti pracovním úrazům a nemocem z povolání; Zlepšení systému důchodových příspěvků.

Místní akční skupiny se zabývaly zvyšováním kvalifikace vyplývající z geokulturního prostředí (především jazykového a kulturního). Účastníci například diskutovali o možnosti realizace projektu muzejní mediace zaměřeného na uprchlíky a žadatele o azyl. Nabídnout jim pracovní příležitost v kulturním zařízení mělo dvojí výhodu: rozšíření obzorů návštěvníků/posluchačů (díky jazykové shodě s komunitami cizinců žijících v dané oblasti) a zažehnutí vztahů, které by posílily smysl pro komunitu a sociální soudržnost.

Pro podporu protagonismu umělců prostřednictvím procesu budování kapacit zaměřeného na poskytování praktických nástrojů se účastníci shodli na tom, že je třeba vyhnout se výhradně mluvení o zranitelnosti a rasismu, ale jednat tak, aby byla odstraněna strukturální diskriminace. Namísto představení, které se zabývá těmito otázkami, je lepší zavést prolomení praxe a zapojit nové hlasy, aby se staly součástí procesu.

Po této analýze je jasné, že i v Itálii má kulturní sektor obrovský vliv na ekonomiku země a je schopen vytvářet inovace a nová pracovní místa. Z tohoto důvodu vláda zavedla užitečné zákony a podpory, aby se pokusila ochránit toto odvětví během pandemie. V tomto období se zdůrazňoval mimořádný význam kultury ve spojení s dalšími odvětvími, jako je zdravotnický systém, a to, jak moc je kulturní obsah důležitý pro překonání traumatu.

---

## CHORVATSKO

Pokud jde o analýzu vývoje kulturního sektoru v Chorvatsku, existuje značný nedostatek údajů. První a největší studie provedená v roce 2015 (Bakarić et al.) prokázala, jak se ekonomické výnosy z uměleckého průmyslu dosahují především prostřednictvím (ne)formálních aktivit umělců a kulturních pracovníků. Nedostatečná právní regulace kreativních oborů na národní úrovni se z velké části projevuje v absenci zastřešujícího orgánu, který by systematicky sledoval a dohlížel na klíčové ukazatele tohoto odvětví. Nedostatečná institucionalizace kreativního průmyslu vedla k obtížím při vypracovávání analýz, dlouhodobých a krátkodobých strategií a plánů pro růst a rozvoj tohoto odvětví, které se staly rozhodujícím faktorem při postpandemické obnově kultury.

### Dopad omezení Covid-19

Kulturní sektor v Chorvatské republice v roce 2020 zasáhly dvě nepředvídané katastrofy – jedna souvisela s celosvětovou pandemií nemoci COVID-19 a druhá se sérií zemětřesení. Potvrdily křehkost kulturního sektoru a jeho citlivost na vnější nepředvídatelné vlivy.

Ve studii, kterou provedla Nadace Kultura nova v roce 2021 v Chorvatsku, respondenti odhadovali, že krize způsobená pandemií COVID-19 přímo ovlivnila některé aspekty jejich práce, např:

- Realizace kulturních a uměleckých aktivit (83,2 %)
- cestování a programy mobility (78,1 %)
- Organizace každodenní práce (73,4 %)
- spolupráce a vytváření sítí (64,5 %), zaměstnání (29,3 %)
- příjmy z fondů a programů EU (39 %).

Podle výsledků výzkumu činil celkový počet realizovaných aktivit v roce 2019 80 640; v roce 2020 byl celkový počet realizovaných aktivit o 55 % nižší z důvodu epidemiologických opatření. Přestože Chorvatsko bylo jednou z mála zemí v EU, která kulturní prostory zcela neuzavřela; bylo přijato několik vládních rozhodnutí o vynětí knihoven, muzeí, galerií, antikvariátů a knihkupectví z omezení a o povolení zkoušek umělců a kulturních pracovníků v menších skupinách. Rychle byla navržena další různá opatření na pomoc kulturnímu sektoru, a to jak v rámci Ministerstva kultury a médií Chorvatské republiky, tak horizontálně, která byla realizována v několika fázích, čímž byla usnadněna činnost kulturního sektoru v nepředvídatelných a měnících se podmínkách. Nedostatečná angažovanost však byla na místní a regionální úrovni, kde kulturní správy ve většině případů nenabídky kulturním aktérům adekvátní řešení nebo pomoc, takže konkrétní opatření na pomoc kulturnímu sektoru v krizových situacích byla většinou výjimkou, což krizi dále ovlivnilo.

Dostupnost kulturního a uměleckého obsahu pro různé publikum, stejně jako zapojení veřejnosti, byly největšími výzvami pro všechny aktéry v kulturním sektoru kvůli zákazu veřejných shromáždění, fyzickým distančním opatřením a dalším epidemiologickým opatřením. Průměrný počet diváků na jednoho respondenta v roce 2019 činil 19 299, zatímco v roce 2020 to bylo 7 127 diváků. Celkem 70,1 % respondentů mělo v roce 2020 méně návštěvníků než v roce 2019, 23, 2 % nezaznamenalo změny v počtu diváků, zatímco pouze 6,7 % respondentů mělo více diváků než v roce 2019. Poslední jmenovaní jsou většinou ti, kteří měli před pandemií rozvinutou internetovou prezentaci a různé formy digitálního obsahu a jeho distribuce. Jejich adaptace na změněné podmínky byla spíše bezproblémová a včasná.

### **Finanční aspekty**

Kulturní pododvětví v Chorvatsku jsou částečně závislá na veřejném financování v rámci kulturní politiky a částečně spadají do politiky podpory malých a středních podniků. Změny v dostupnosti zdrojů financování v rámci kulturní politiky měly na oblast kultury závažný dopad. Zvláště výrazné je vystavení umění změnám ve veřejném financování. Epizody recese a klesající veřejné příjmy vedly k postupnému snižování celkových veřejných výdajů na kulturu a kulturní a tvůrčí odvětví byla přímo zasažena – jak snížením dostupnosti veřejného financování, tak snížením poptávky po službách a produktech v zemi. Soukromá část sektoru kulturních a tvůrčích odvětví v Chorvatsku je velmi roztržštěná – tvoří ji mnoho menších právnických a fyzických osob.

Krise způsobená pandemií měla na různé segmenty odvětví různý dopad. Veřejný sektor měl největší dopad na tržní příjmy (56,2 %) a mezinárodní projekty a spolupráci (46,7 %). Občanský sektor vykázal největší dopad na příjmy z veřejných rozpočtů (44,8 %), dary a sponzorství (54,4 %) a mezinárodní projekty a spolupráci (64,2 %).

V porovnání s ostatními subjekty hodnotili respondenti ze soukromého sektoru jako významnější dopad krize na tržní příjmy (72 %), správu prostor a materiální údržbu (46,9 %) a zaměstnanost (41,3 %). Fyzické osoby a nezávislí umělci odhadli, že krize měla větší dopad na realizaci mezinárodních projektů a spolupráci (65,7 %), tržní příjmy (60,5 %) a zaměstnanost (37,2 %), zatímco 25 % respondentů uzavřelo své prostory až na devět týdnů.

S výjimkou Nadace Kultura Nova a Ministerstva kultury a médií všichni ostatní poskytovatelé snížili své rozpočty nejméně o 15 %, což způsobilo značné potíže při finanční podpoře oboru. Případné výpadky se dosud dařilo pokrývat prostřednictvím soukromých sponzorů a mecenášů, ale vzhledem k obtížné ekonomické situaci v soukromém sektoru byla většina spolupráce v této oblasti zrušena. Proto byli zaměstnanci nuceni přejít na minimální mzdu, aby se finanční situace způsobená pandemií do jisté míry zmírnil.

Pokud jde o finanční příjmy osob pracujících v CCI, z údajů vyplývá, že nejvíce zrušených smluv bylo uzavřeno s externími spolupracovníky, a to buď z důvodu zrušených aktivit v roce 2020, nebo odložených aktivit na rok 2021. Jako významný rozdíl lze uvést, že pracovní smlouvy na plný úvazek byly zrušeny v mnohem nižším počtu. Rozdíl mezi počty zrušených pracovních smluv a smluv o externí spolupráci jasně ukazuje, které formy smluvní práce v kultuře jsou v době krize přímo ohroženy, tj. nakolik systém nepokrývá všechny formy práce v kultuře stejnými právy a jistotou.

Národní vláda se snažila zajistit významnou finanční podporu nezávislým umělcům, a proto byl pro nezávislé profesionály, kteří nemají regulovaný status, vytvořen zvláštní fond jednorázové pomoci. V průběhu roku 2020 byly otevřeny nové výzvy: "Umění a kultura online" (celková částka 35 mil. HRK), "Podpora podnikání v kulturních a tvůrčích odvětvích pro rok 2020" (8 mil. HRK), "Podpora části nákladů na výkony v oblasti divadelních, tanečních a hudebních (klasická a jazzová hudba) aktivit" (882 mil. HRK), 925 HRK), "Program digitální adaptace a tvorby nového kulturního a vzdělávacího obsahu" (8 189 193 HRK) a ve spolupráci s Chorvatským hudebním svazem byla zveřejněna výzva na koncertní programy v rámci projektu "Protože se musí hrát" (5 226 000 HRK). Další prostředky byly poskytnuty také na spolufinancování filmů a potápěčská centra byla osvobozena od placení ročního poplatku za podvodní kulturní statky.

### **Sociální aspekty**

Nemožnost cestovat se dotkla zejména celého kulturního sektoru. Mezinárodní akce byly zrušeny nebo odloženy na rok 2021 a dokonce 2022 a kvůli zákazu veřejných shromáždění bylo ztraceno mnoho příležitostí k navazování kontaktů v rámci kulturní scény, stejně jako příležitostí k nové spolupráci. Kvůli omezené mezinárodní mobilitě byli aktéři často nuceni měnit své programy.

V rámci **místních akčních skupin** se diskutovalo o několika projektech, které vznikly během pandemie a které se zaměřovaly na skupiny sociálního začleňování, jako je umělecké vzdělávání pro romské děti a umělecké aktivity pro neslyšící a zrakově postižené. V současném chorvatském umění se často objevuje téma migrace a hledání azylů, na němž se podílejí umělci s podobným zázemím.



Závěrem lze říct, že postpandemické oživení kulturního průmyslu v Chorvatsku je zpochybněno tím, že absence regulace umění na vládní úrovni – tendence, která existovala již před Covidem-19. Defragmentace a nedostatek dat neumožňují vytvořit jednotnou strategii. Během samotné pandemie Chorvatsko umožnilo kulturním prostorům zůstat za určitých podmínek otevřené, ale přesto počet akcí, příjmy a zapojení veřejnosti klesly o více než polovinu. Ministerstvo kultury a médií Chorvatské republiky bylo nejdůležitějším zdrojem podpory kulturního sektoru, zejména finanční pomoci nezávislým umělcům. Duševní zdraví umělců vykazovalo pokles kvůli prožívanému stresu a nejistotě a tento problém je třeba ještě řešit.

---

# 05

## UMĚNÍ A SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ

5.1 Co si představujeme pod pojmem umění?

5.2 Jakou roli přisuzujeme umění a sociálnímu začleňování v kontextu tohoto výzkumu?

## 5.1 Co rozumíme pod pojmem umění?

Podání absolutní definice toho, co je umění, přesahuje cíle a možnosti této příručky.

Vždyť svět umění se v průběhu staletí značně proměnil a jasné hranice již nelze vysledovat. Stejně potíže se týkají i vymezení postavy umělce: v některých případech se klade důraz na originalitu a umělce samotného, v jiných je umělec méně spojován s dílem jako osobním znakem, ale více směřuje k projektu nebo cíli (společenskému nebo kolektivnímu).<sup>7</sup> K otázce umění lze říct, že umění je také vizualizované myšlení, které nás vybízí k jinému myšlení a jednání.<sup>8</sup>

Cílem této práce proto není podat všestrannou definici či klasifikaci umělecké sféry. Snaží se však nastínit některé charakterizující aspekty, které jsou užitečné pro pochopení hodnoty a významu umělecké praxe.

Byly identifikovány tři základní vlastnosti umění: schopnost katalyzátoru, schopnost působit na lidi, schopnost, vztahová schopnost a schopnost předvídání a vidění.

1. Umění funguje jako katalyzátor, protože podněcuje kreativitu a estetický a emocionální rozměr. Vyvolává účinky na jednotlivce nebo skupinu, aktivuje transformační procesy, zlepšuje mechanismy tvorby hodnot a podporuje inovace.<sup>9</sup>
2. Vztahová schopnost umění je dalším klíčovým tématem: lidé mohou získat odlišné vnímání prostoru, který se stává místem pro srovnávání, kritiku a sdílení pracovních i osobních zkušeností.<sup>10</sup> Umění se stává novým zdrojem identifikace a dialogu, který zlepšuje vnitřní vztahy, překonává vztahové hranice mezi lidmi, kteří zastávají různé role a pozice, a zvyšuje propojení mezi nimi, což případně vede k větší spolupráci. Umělecké postupy používané k tomuto účelu mohou být různé, od divadla Fórum přes kolektivní malbu až po kolektivní hudební improvizaci.<sup>11</sup>
3. Schopnost předvídání a vidění znamená, že umělci vidí dál než ostatní, předvídají změny, které přináší technologický pokrok, a z toho vyplývající změny ve způsobu života. Umění má schopnost podněcovat lidi k tomu, aby "viděli více a viděli jinak".

## 5.2 Jaká role je v kontextu tohoto výzkumu přisuzována umění a sociálnímu začlenění?

"Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti, v níž převládá pluralismus, nediskriminace, tolerance, spravedlnost, solidarita a rovnost žen a mužů." <sup>12</sup>

Tyto hodnoty by měly být důrazně prosazovány jako společný základ pro všechny lidi v EU bez ohledu na velkou rozmanitost jejich sociokulturních skupin s odlišnou vírou a světonázorem, zvyky a hodnotovými systémy. Inspirován těmito hodnotami, projekt PALkonnnect zkoumal přístupy a postupy zaměřené na využití umění k podpoře inkluze a řešení vylučujících postojů. V tomto kontextu je estetická hodnota umění druhotná: hlavní důraz je kladen na jeho expresivní a vztahové složky a na cíl vytvářet sociální inovace.

7. (Vettese, 2012)

8. Nigel Warburton's essay (2003)

9. (Adler, 2006, 2010; Schiuma, 2011, 2018; Darsø, 2004, 2016)

10. (Carè et al., 2018)

11. (Antal & Strauß, 2016)

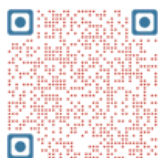
12. Článek 2 Smlouvy o Evropské unii ("SEU"), Úř. věst. 2016/C 202/01.

Na tomto místě je rovněž důležité objasnit přijatou terminologii, zejména definici sociálního začleňování. Zpráva Evropského sociálního fondu (ESF)<sup>13</sup> uvádí následující: *"Sociální začleňování je proces, který zajišťuje, že osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením získají příležitosti a zdroje nezbytné k tomu, aby se mohly plně zapojit do hospodářského, sociálního a kulturního života a užívat životní úroveň a blahobyt, které jsou ve společnosti, v níž žijí, považovány za normální. Zajišťuje jim větší účast na rozhodování, které ovlivňuje jejich život, a přístup k jejich základním právům."*

Sociální začleňování je tedy dynamický proces, který zahrnuje interakci mezi dvěma hlavními dimenzemi života: mezilidskými vztahy a účastí ve společnosti (škola, kulturní dostupnost, sport, práce, bydlení atd.). Umění a jeho jazyky lze navrhnout jako mocné prostředníky v obou těchto oblastech. Mohly by plnit důležitou sociální funkci ve prospěch integrálního rozvoje člověka (bez ohledu na různorodost jednotlivců, která vyplývá z podmínek postižení a/nebo psychofyzického, socioekonomického a kulturního znevýhodnění) a celkového rozvoje společnosti.

Sociální začlenění je základním cílem pro ty, kteří se podílejí na procesu vzdělávání a odborné přípravy zranitelných skupin. Výzvou pro odborníky PALkonnnect a sociální a kulturní pracovníky, kteří se na projektu podílejí, bylo najít společné chápání tohoto pojmu a následně přizpůsobit obsah a strategie vzdělávání dospělých a začínajících umělců s ohledem na širokou a různorodou škálu možných modelů sociálního vyloučení (na základě fyzického, intelektuálního, sociálního, ekonomického atd.). Představoval příležitost k posílení partnerství a "síťového myšlení" a příležitost k získání znalostí a socializaci informací a postupů zaměřených na posílení procesů učení a poskytování dovedností.

Na evropské úrovni bylo v rámci výzkumu prováděného konsorciem shromážděno mnoho postupů a projektů vyvinutých jak formálním, tak neformálním způsobem. Lze je konzultovat a šířit, a to i za účelem jejich replikace v jiných podobných kontextech.



Nejlepší postupy

13. [https://ec.europa.eu/employment\\_social/esf/docs/sf\\_social\\_inclusion\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/sf_social_inclusion_en.pdf)

---

# 06

## VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO POSÍLENÍ POSTAVENÍ ZAČÍNÁJÍCÍCH UMĚLCŮ A TVŮRCŮ.

**6.1** Potřeba vzdělávání umělců a tvůrců

**6.2** Metodika vzdělávání kulturních  
pracovníků

**6.2.1** Rozvoj mezikulturních kompetencí

**6.2.2** Jak sestavit osnovu odborné přípravy

**6.3** Metodika vzdělávacího programu  
PALkonnnect

**PŘÍLOHA 1:** příklad vzdělávacího modulu  
(lekce a aktivity)

**PŘÍLOHA 2:** vzdělávací program PALkonnnect  
(plán modulů)

## 6.1 Potřeba vzdělávání umělců a tvůrců

Umělci mají jedinečné schopnosti a dovednosti a mohou vést ostatní ke změně vnímání, objevování nových významů, zapojování lidí, odhalování rozporů, podněcování konfrontace a inspirování nových myšlenek. Vzhledem k tomu, že umělci jsou nositeli dovedností a postupů užitečných pro všechny, vyplývá z toho přirozeně další otázka: Jsou si toho vědomi? Přestože se umělecká praxe šíří v různých kontextech a zájem o meziodvětvové vztahy roste, je patrná obecná mezera ve znalostech. Mnozí umělci si zpravidla nejsou vědomi svého potenciálu, zejména pokud jde o možnosti profesní kariéry i přenosu uměleckých dovedností a kompetencí do různých profesních kontextů. Proto je třeba vytvořit vzdělávací kurzy, které umělcům umožní zvýšit profesní sebeuvědomění a komunikovat se světem kreativních odvětví a světem práce obecně. Zásadní roli hrají "zprostředkovatelské subjekty" (organizace, sdružení, konzultanti), které usnadňují propojení obou světů a podporují vzájemný rozvoj a vedou zúčastněnou organizaci i umělce k plodné spolupráci pro všechny zúčastněné strany.<sup>14</sup> Aby zjistili svůj potenciál, musí si umělci nejprve uvědomit svou hodnotu, dovednosti a schopnosti, poté by jim mohl vzdělávací proces pomoci dosáhnout profesních úspěchů a vybudovat si dovednosti a schopnosti (např. řízení projektů, hodnocení procesů atd.). Stejně tak je třeba zvážit dovednosti, které by umělci mohli získat prostřednictvím neformálního vzdělávání, jako jsou kolaborativní a sociální dovednosti, např. veřejné vystupování, naslouchání druhým atd.) Umělci, kteří se chtějí stát profesionály, používají řadu uměleckých jazyků a mají různé úrovně zkušeností. Proto je důležité identifikovat možné společné nedostatky a mezery v jejich profesních dovednostech a kompetencích, spíše než se zaměřovat na existující a odlišné umělecké "identity". Potenciální vzdělávací programy, které podporují rozvoj dalších funkčních dovedností, by mohly zahrnovat:<sup>15</sup>

- Kontextové dovednosti, které umožňují porozumět potřebám podniků a organizací
- sociální dovednosti pro řízení procesu spolupráce a vztahů
- pedagogické dovednosti pro nastavení metod a přístupů
- výzkumné dovednosti pro vyhledávání správných informací a kritický pohled na materiály;
- dovednosti v oblasti projektového řízení, aby bylo možné řídit všechny činnosti od začátku do konce
- marketingové dovednosti, které umožní vyniknout a přimět organizace a společnosti, aby pochopily hodnotu umělecké práce.

Literatura poskytuje syntetický rámec pro vedení vzdělávacích programů a poskytuje umělcům nové nástroje:



14. Berthoin Antal, Ariane (2012). Artistic intervention residencies and their intermediaries: A comparative analysis. *Organizational Aesthetics*, 1(1), 44–67

15, 16. Heinsius, Joost & Lehtikoinen, Kai (2013). Training Artists for Innovation: Competencies for New Contexts

## 6.2 Metodika vzdělávání pracovníků v oblasti umění a kultury

### 6.2.1 Rozvoj mezikulturních kompetencí

Umění je ovlivňováno ekonomickými, globálními, politickými a sociokulturními změnami a podporuje lepší porozumění světu, proto je třeba považovat interkulturní kompetence za nezbytné pro to, aby umělci mohli plnit svou společenskou roli. V současné době jsou mezikulturní porozumění a mezikulturní kompetence důležitější než kdy jindy při řešení hlavních příčin problémů, kterým naše společnosti čelí, pokud jde o kulturní a sociokulturní nedorozumění, včetně rostoucích forem diskriminace a nenávisti vůči menšinovým skupinám.

Rada Evropy definuje mezikulturní kompetence (v jednotném čísle nazývané také interkulturní kompetence) jako *"schopnost mobilizovat a uplatňovat příslušné psychologické zdroje, aby bylo možné adekvátně a účinně reagovat na požadavky, výzvy a příležitosti, které přináší mezikulturní situace"*. Vzhledem k tomu, že umění poskytuje autentické kulturní hlasy a může reprezentovat složitost, která nás obklopuje, má potenciál podpořit větší sociální soudržnost, ale pouze tehdy, pokud je výsledkem značné mezikulturní citlivosti.

Kromě toho existuje další rozměr, který činí mezikulturní kompetenci relevantní pro uměleckou oblast, a tím je větší kulturní rozmanitost ve složení uměleckých kolektivů. Mezikulturní kompetence se stává zásadní nejen pro rozvoj plné a rovnoprávné sounáležitosti, ale také pro uznání a zhodnocení všech specifických kompetencí (např. mezikulturních kompetencí), které mohou vyplývat z daného kulturního prostředí.

Schopnost vzájemného porozumění napříč všemi typy kulturních bariér je základním předpokladem fungování našich rozmanitých demokratických společností a klíčovou kompetencí, na které by měl pracovat každý jednotlivec.

O čem konkrétně hovoříme? Interkulturní kompetence je souhrnný pojem, který zahrnuje více složek různé povahy: specifické dovednosti, schopnosti a postoje. Neexistuje žádná standardní definice, která by všechny jednotlivé složky sdružovala a uspořádávala do dílčích kategorií. Bylo rozhodnuto použít seznam vytvořený skupinou mezinárodních odborníků shromážděných v Think Tanku (tj. skupině odborníků z různých oborů vyzvaných ke spolupráci při analýze a řešení problémů komplexní povahy) vedeném Radou Evropy v Oslu v roce 2011, protože je považován za nejkomplexnější a funkční pro každodenní práci odborníků, kteří chtějí vytvořit vzdělávací program. Seznam pojímá jednotlivé složky interkulturních dovedností a pro každou složku identifikuje dílčí seznam pozorovatelného chování. Vzhledem k tomu, že složky se vztahují k abstraktním pojmům, které je obtížné přesně vyhodnotit kvůli jejich vysoké úrovni abstrakce, ukotvení každé složky k přímo pozorovatelnému chování otevírá cestu k možným hodnotícím akcím.

V seznamu jsou jednotlivé složky seřazeny podle jejich účinnosti s ohledem na provádění opatření proti stereotypům, předsudkům a diskriminaci. Tři pilíře mezikulturních kompetencí jsou:

1. **Znalosti:** týkají se kognitivní dimenze. Pomáhá čelit možným stereotypům, protože tato implikující přesvědčení působí na kognitivní úrovni.
2. **Postoje:** týkají se afektivní dimenze. Umožňují čelit možným předsudkům, neboť tyto implikující emoce a pocity působí na afektivní úrovni.
3. **Dovednosti:** vztahují se k dimenzi chování. Umožňují tedy čelit případné diskriminaci, protože tím, že implikují konkrétní jednání, působí na behaviorální úrovni.

17. Council of Europe (2018). Reference framework of competences for democratic culture – Volume 1. Context, concepts and model, Strasbourg, pg. 32.

Interkulturní kompetence jsou často zaměňovány nebo integrovány s měkkými dovednostmi. Proto je nutné vysvětlit a definovat rozdíly mezi těmito dvěma pojmy. Měkké dovednosti představují soubor znalostí, dovedností a osobních vlastností, které charakterizují způsob bytí každého člověka při studiu, v práci a v každodenním životě. Porovnáme-li tuto definici s předchozí, je zřejmé, že obě kompetence stojí v protikladu k tzv. tvrdým dovednostem, tedy technickým dovednostem, které lze získat studijní a profesní cestou a které jsou objektivně ověřitelné prostřednictvím kvalifikačních a hodnotících testů. Vzhledem k tomu, že interkulturní kompetence jsou intersubjektivním a interaktivním procesem, vztahují se do značné míry k měkkým dovednostem (zejména pro všechny individuální vztahové dovednosti). Výjimkou jsou znalosti a dovednosti kulturní povahy získané formální studijní a/nebo pracovní cestou.

## MEZIKULTURNÍ KOMPETENCE

|                   |  |
|-------------------|--|
| <b>PŘÍSTUPY</b>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vzájemnost, odpovědnost a aktivní chování</li> <li>• Empatie</li> <li>• Otevřenost, ochota zkoumat, zvědavost</li> <li>• Sebejistota při jednání s druhými lidmi</li> <li>• Sebeuvědomění, sebedůvěra, ochota postavit se výzvám</li> <li>• Respektování sebe sama</li> </ul> |
| <b>ZNALOSTI</b>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Znalosti a interakce</li> <li>• Porozumění víře, náboženství a nenáboženským praktikám</li> <li>• Porozumění udržitelnému rozvoji</li> <li>• Znalost role a funkce sociálních a politických aktérů</li> <li>• Znalost sociálních praktik</li> </ul>                           |
| <b>DOVEDNOSTI</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Komunikace, zprostředkování, interakce</li> <li>• Pružnost a přizpůsobivost</li> <li>• Přijímání různých perspektiv</li> <li>• Řešení problémů a spolupráce</li> <li>• Odložení soudnosti a tolerance nejednoznačnosti</li> <li>• Kritické myšlení</li> </ul>                 |

Zdroj: MŠMT ČR Mezikulturní centrum Mondinsieme

Po vymezení interkulturních kompetencí, a to i ve vztahu k měkkým a tvrdým kompetencím, je důležité pochopit mechanismy, které jsou základem procesu jejich získávání a rozvoje. Sociální pracovníci, kulturní pracovníci a odborníci zabývající se formálním a neformálním vzděláváním by měli brát interkulturní kompetence také jako skutečně relevantní zdroj, aby byli schopni žít a jednat v současných sociálních kontextech, které se vyznačují koexistencí více kulturních rámců, do nichž jsou zapojeni jako zprostředkovatelé, a to prostřednictvím vlastních zkušeností a setkání. Jak uvádí UNESCO, vlastnictví mezikulturních kompetencí umožňuje *"pohybovat se ve složitých kontextech vyznačujících se rostoucí rozmanitostí lidí, kultur a životních stylů"*<sup>18</sup>

18. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219768>



Po osvojení modelu interkulturních kompetencí je možné je přenést do praxe prostřednictvím tzv. interkulturního přístupu, procesu interakce a komunikace mezi několika aktéry. Interkulturní přístup by se dal shrnout takto: každý vztah je založen na respektu k druhým, jejich vidění světa, jejich systému hodnot a jejich potřebám. Jedná se tedy o proces interakce mezi jednotlivci, kteří mají ve své subjektivitě internalizovanou kulturu v souladu se svým věkem, pohlavím, sociálním postavením a osobními životními trajektoriemi. "Respekt k odlišnostem" znamená přistupovat k sociokulturní identitě s jejími rozmanitými aspekty (etnicita, národnost, náboženství, sociální třída atd.) dynamicky a s relativistickým pohledem. Interkulturní přístup tedy zdaleka není výsledkem souboru teoretických pojmů, ale dynamického procesu založeného na aktivní účasti subjektu. Schopnost vhodně a efektivně komunikovat nepředpokládá stejnou schopnost v různých situacích a kontextech: z tohoto důvodu by hodnocení interkulturních kompetencí nemělo opomíjet referenční kontext.

### 6.2.2 Jak sestavit vzdělávací program

Vzdělávací program je soubor kurzů, který lze chápat jako soubor znalostí, které mají být předávány, nebo jako zaměření studia sestávající z různých lekcí, které jsou všechny určeny k dosažení určité úrovně odbornosti nebo kvalifikace, nebo také jako proces či praxi. Návrh učebního plánu zahrnuje 6 různých kroků.



Školení využívá kombinaci metod s cílem předat nové znalosti, rozvíjet a upevňovat praktické dovednosti a měnit postoje, aby bylo dosaženo cílů a výsledků učení. Účastníci jsou motivováni k učení pozorováním, nasloucháním a aktivní účastí prostřednictvím prezentace, případových studií, praktických činností, ukázek, hraní rolí, skupinové diskuse a reflexe. Pro usnadnění procesu učení je důležité zvolit vhodný způsob komunikace, tj. obousměrnou a více směrnou komunikaci.

Školitelé (pedagogové a facilitátoři) musí vybírat, vytvářet a přizpůsobovat zdroje tak, aby odpovídaly vzdělávacímu cíli učebního plánu – nebo každé lekce, která jej tvořila - a úrovni kompetencí skupiny účastníků vzdělávání. Jejich úkolem je vytvářet výukové aktivity, které pomohou efektivně dosáhnout daného výukového cíle, a aktivně zapojit a angažovat všechny studující. Kromě toho účastníci nemusí být na stejné úrovni znalostí, takže každá úroveň má jiné potřeby a odborníci jim musí nabídnout různé metody učení. Dobrou strategií pro výběr obsahu a metod podle úrovně znalostí účastníků je přijetí modelu progresivních kompetencí, který zohledňuje různé stupně nebo úrovně rozvoje kompetencí. Tyto stupně kompetencí by mohly být spojeny se šesti stupni pokročilosti používanými Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky (SERR)<sup>19</sup>

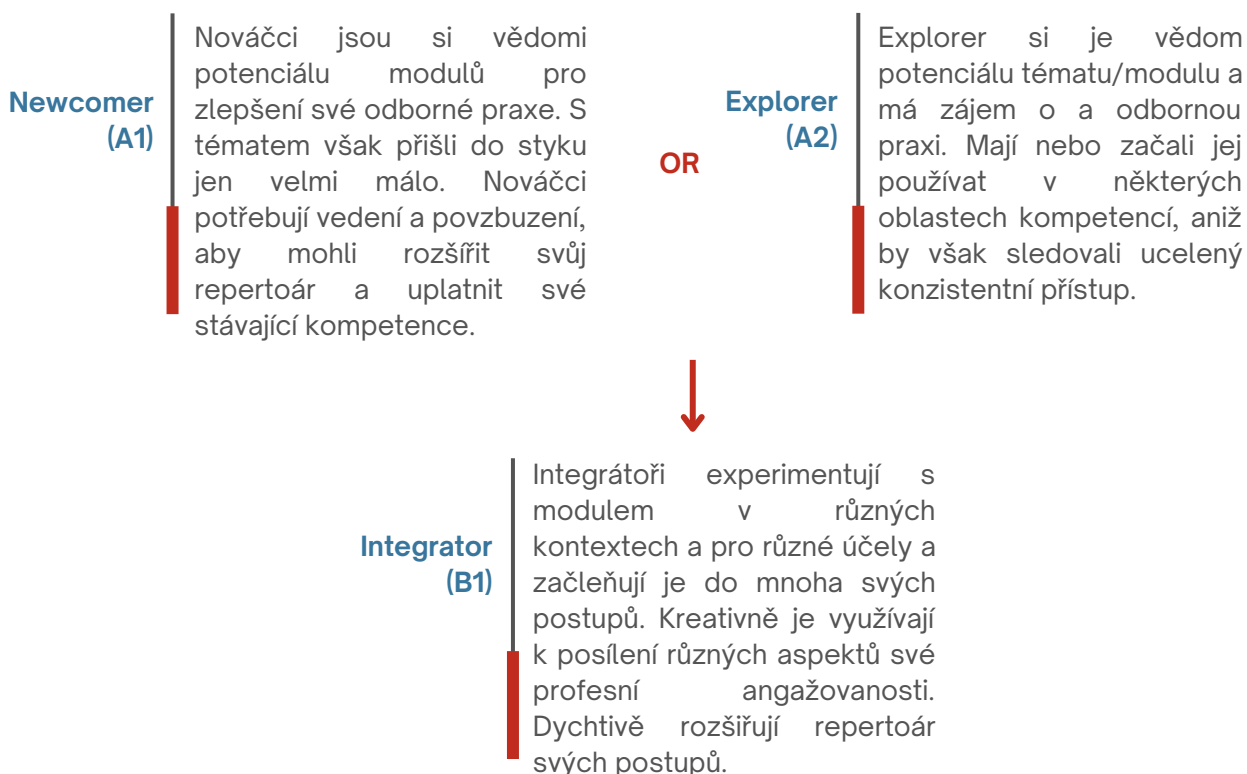
kteřé se pohybují od A1 do C2, ale jsou přizpůsobeny konkrétní kompetenci, které má být dosaženo. Po provedení nezbytných změn si na prvních dvou stupních, Newcomer (A1) a Explorer (A2), žáci osvojují nové informace a rozvíjejí základní postupy; na následujících dvou stupních, Integrator (B1) a Expert (B2), žáci aplikují, dále rozšiřují a reflektují své postupy; na nejvyšších stupních, Leader (C1) a Pioneer (C2), předávají své znalosti, kritizují stávající postupy a rozvíjejí postupy nové.

### 6.3 Kurikulum školení PALkonnnect

Pro doplnění a usnadnění dopadu příručky bylo považováno za důležité poskytnout soubor vzdělávacích modulů a aktivit připravených k použití odborníky z praxe. Jako první byla navržena šablona vzdělávacího modulu. Čtenáři zde pak naleznou plány výuky sedmi různých modulů, které představují obsah "*Vzdělávacího programu pro začínající umělce a kreativce*" projektu PALkonnnect. Každý vzdělávací modul je rozdělen do očíslovaných lekcí a nabízí příležitost stimulovat úvahy a dovednosti studentů prostřednictvím teoretického obsahu a praktických a participativních aktivit. Navrhované lekce jsou uspořádány podle úrovně složitosti – od úrovně nováčků (A1) po úroveň integrátorů (B1) - a zahrnují řadu tematických aspektů, které je třeba prozkoumat v souvislosti s konkrétním tématem.

19. <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions>

## Stupeň pokročilosti



Lekce seznamují s učebním tématem a případně i s jeho dílčími tématy, zatímco cvičení slouží k posílení jednotlivých schopností a postupně vedou k další lekci nebo tématu.

Žáci jsou vyzváni, aby si nejprve osvojili určité znalosti teoretické části a následně se vyzkoušeli prostřednictvím cvičení s ohledem na velký význam absolvování všech etap (od první lekce po další). Reflexe a konceptualizace jsou stejně důležité jako podložená zkušenost, aby bylo možné plně využít potenciál metody neformálního vzdělávání. Lekce by neměly být brány jako izolovaný obsah, ale měly by být považovány za proces přispívající k osobnímu rozvoji dovedností a schopností žáků. Učící se může začít používat cvičení/aktivitu kdekoli a nemusí si předem číst tematické informace, protože učení ze zkušenosti je nejefektivnější tehdy, když dochází k reflexivnímu procesu, jehož prostřednictvím jsou učící se schopni analyticky přezkoumat to, co znají z praxe.

## PŘÍLOHA 1: příklad vzdělávacího modulu (lekce a aktivity)

### PLÁNOVÁNÍ MODULU A LEKCE (šablona)

**Název:** název vzdělávacího modulu.

**Cíle a záměry modulu:** stručný popis.

**Úroveň znalostí účastníků, kteří se o tento modul ucházejí:** uvedení dovedností a znalostí na začátku kurzu, od úrovně Nováček, jednodušší na realizaci, po úroveň Integrátor, složitější. Čím vyšší je číslo úrovně, tím vyšší jsou nároky na čas a složitost facilitace. To znamená, že jak jednotlivci/skupiny, tak facilitátoři potřebují vyšší přípravu a zkušenosti.

**Úroveň odbornosti účastníků končících pro tento modul:** dovednosti a znalosti dosažené po absolvování modulu.

**Doba trvání kurzu/modulu:** # hodin

**Plánování lekcí**

| No° | Název lekce | Cíle lekce | Doba trvání (orientační) |
|-----|-------------|------------|--------------------------|
| #1  |             |            |                          |
| #2  |             |            |                          |
| #3  |             |            |                          |
| #4  |             |            |                          |

### STRUKTURA LEKCE (šablona)

|                                       |   |
|---------------------------------------|---|
| <b>NÁZEV LEKCE</b>                    | Označuje se jako lekce 1, lekce 2 atd..   |
| <b>ÚČEL LEKCE/CÍLE VÝUKY</b>          | Cíle učení, kterých chce lekce dosáhnout.   |
| <b>PARAGRAFY</b>                      | 1.1 - 1.2 - atd... (v případě potřeby)  |
| <b>ICONS</b>                          | (např) <ul style="list-style-type: none"> <li>• Klíčová myšlenka: postřehy k tématu; tato ikona může označovat klíčový koncept, bod nebo sdělení.</li> <li>• otázky k zamyšlení: cílem je zamyslet se nad tím, co prezentované myšlenky znamenají v různých osobních, vzdělávacích, pracovních nebo aktivistických souvislostech.</li> <li>• tipy: užitečné rady vyplývající z praxe a výzkumu k danému tématu.</li> <li>• příklad: myšlenky jsou prezentovány na konkrétních příkladech</li> </ul> |
| <b>PŘÍPADOVÉ STUDIE nebo NÁSTROJE</b> | Vyprávění o příkladu dobré praxe nebo o konkrétních nástrojích pro analýzu a akci.  |
| <b>SHRNUTÍ LEKCE V PĚTI BODECH</b>    |   |
| <b>ODKAZY</b>                         | Reference nebo další informace prostřednictvím internetových stránek nebo literatury; odkaz na videa nebo kampaně.  |

### Cvíčení (šablona)

|                           |  |
|---------------------------|--|
| <b>Název</b>              | Název činnosti   |
| <b>Téma/zaměření</b>      | Témata, kterým se vzdělávací aktivita věnuje                               |
| <b>Úroveň složitosti</b>  | Pořadí od úrovně 1, která je jednodušší, po úroveň 4, která je složitější. |
| <b>Velikost skupiny</b>   | Ideální přibližná velikost skupiny pro realizaci aktivity                  |
| <b>Věková skupina</b>     | -  |
| <b>Potřebný čas</b>       | Celá doba trvání aktivity, včetně hlášení a hodnocení.                     |
| <b>Účel/cíle výuky</b>    | Cíle, kterých chce činnost dosáhnout                                       |
| <b>Klíčová slova</b>      | Hlavní problémy řešené v rámci této činnosti                               |
| <b>Potřebné materiály</b> | Seznam materiálů a vybavení  |

| Přípravy/                        |            | časování – Krok po kroku  |
|----------------------------------|------------|---|
| <b>Instrukc pedagoga</b>         | <b>pro</b> | Soubor informací a konkrétních kroků, které facilitátor potřebuje. Podstatnými částmi cvičení jsou debriefing a <b>vyhodnocení</b> ( <i>jak byla aktivita prožívána, jak skupina konceptualizuje zkušenost, jaké jsou výsledky učení</i> ). |
| <b>Tipy pro usnadnění</b>        |            | Prvky, které je třeba vzít v úvahu, aby se podpořil proces učení, a možné úpravy, které lze v rámci činnosti provést.   |
| <b>Nápady pro následné kroky</b> |            | Návrhy na další rozvoj procesu učení prostřednictvím dalších aktivit nebo na přijetí opatření v kontextu po skončení aktivity.  |
| <b>Dodatky</b>                   |            | Seznam materiálů určených účastníkům; další relevantní základní informace   |
| <b>Zdroje</b>                    |            | Možné odkazy  |

## PŘÍLOHA 2: Učební plán PALkonnnect (plán modulů)

### MODUL 1: Zveřejňování/vystavování uměleckých děl

Cílem modulu je poskytnout začínajícím umělcům potřebné nástroje k tomu, aby mohli co nejlépe prezentovat sebe, svá umělecká díla a vlastní umělecký projekt. Metodika spočívá v pochopení různých fází nutných k prezentaci vlastního díla, sebe sama a v tom, jak získat dovednosti ke zviditelnění projektů, jejich prezentaci veřejnosti a snaze o účast na uměleckých výstavách. Modul pomůže účastníkům lépe pochopit svět umění se všemi jeho aspekty, aktéry a způsoby, jak nejlépe využít sociální sítě ke zviditelnění.

Modul se skládá ze 4 vzájemně propojených sezení a je založen na případové studii, cvičeních a dialogu/výměně názorů. Interaktivní struktura modulů poskytuje teoretické a praktické představy o tom, jak zviditelnit své dílo, a o různých krocích, které je třeba podniknout k dosažení tohoto cíle. Cílem modulu je poskytnout umělcům následující dovednosti:

- Jak se představit. Jak napsat profil, prohlášení umělce a představit umělecký projekt
- Jak vybrat obrazy děl, provázanost mezi obrazy a uměleckým výzkumem
- Jak se vyznat ve světě umění, kde vystavovat svá díla. Mapování světa umění (nadace, galerie, veřejné a soukromé prostory atd.),
- Jak publikovat a zviditelnit své dílo
- Jak podniknout uměleckou kariéru zviditelněním svého uměleckého projektu

### MODUL 2: Základní znalosti digitálních nástrojů pro umělce a řemeslníky se zdravotním postižením a další skupiny, které potřebují základní dovednosti

Prvním krokem pro umělce je umět komunikovat digitálně pro rezervaci schůzek a hledání klientů. Řemeslník, který chce najít obchodní příležitosti, potřebuje znalosti potřebné k nalezení a stažení užitečných aplikací a webových stránek.

Kromě toho je důležité vědět, jak se nejlépe představit a prezentovat svá umělecká díla vytvořením prezentace a vložením obrázků do wordového dokumentu. Prodejem svých uměleckých děl na internetu můžete oslovit mnohem širší publikum.

### MODUL 3: Digitalizace uměleckých děl

Hlavním cílem modulu je zvýšit úroveň digitální gramotnosti studentů a jejich teoretické a praktické znalosti o digitalizaci uměleckých děl; pomoci jim osamostatnit se na trhu práce a zvýšit jejich schopnost oslovit nové klienty, profesní sítě a kontakty.

#### Hlavní nástroje potřebné k digitalizaci uměleckých děl:

##### Zařízení, která je třeba používat:

S ohledem na cílovou skupinu projektu (vyplněním formuláře, dotazníku) přizpůsobíme kurz jednoduchým zařízením, která vlastní každá domácnost - chytrý telefon nebo tablet a jednoduchý počítač.

##### Aplikace/software:

S ohledem na cílovou skupinu projektu přizpůsobíme kurz bezplatným aplikacím, nejvhodnější bude, pokud bude on-line.

##### Seznam aplikací prezentovaných v lekcích:

Aplikace Canva: Design, Photo & Video, OBS Studio, FlexClip, YouCut, Quik APP, iMovie.

### MODUL 4: Autorská práva

Autorská práva a jejich právní rámec jsou pro umělecká díla nesmírně důležitá, protože představují způsob, jak zpeněžit dílo umělce. K masivnímu porušování autorských práv docházelo již před širokým rozšířením informačních a komunikačních technologií a nyní je ještě větší. Většina uměleckých akademií nenabízí právní kurzy a pro umělce je poměrně obtížné získat potřebné znalosti v této oblasti.

Z tohoto důvodu je cílem tohoto modulu:

- Poskytnout porozumění konceptu autorských práv a jejich ochraně.
- Poskytnutí základního právního rámce souvisejícího s ochranou autorských práv
- Poskytnout základní dovednosti potřebné k ochraně autorských práv
- Poskytnutí základních dovedností pro respektování autorských práv jiných umělců.

### MODUL 5: Prodej a získávání příjmů z UMĚLECKÉHO DÍLA

Cílem modulu je představit některé orientační nástroje pro spravedlivé odměňování uměleckých pracovníků. V současné době dochází v kulturním a tvůrčím odvětví k příliš velké diverzifikaci pracovních modelů a nestandardních pracovních smluv, přičemž v Evropě existují velké rozdíly. V této souvislosti se umělečtí pracovníci často setkávají s marginalizací a zranitelností, která vede k nedostatečnému povědomí o jejich profesních rolích. Aby se zajistilo náležité uznání hodnoty jejich práce a aby byla zajištěna jejich práva podle návrhu Evropské komise o přiměřené minimální mzdě pro všechny pracovníky (ze dne 28. října 2020), zabývá se modul konkrétními tématy, jako jsou např:

- získávání zkušeností s používáním nástrojů pro spravedlivé odměňování v uměleckém a tvůrčím odvětví
- získání obecného rámce o mezinárodních doporučených modelech pro minimální odměny
- psaní faktur a uvědomění si prvků, které je třeba zohlednit při podpisu smlouvy
- získání základní gramotnosti v oblasti neproměnných tokenů (Non Fungible Tokens - NFT) a decentralizovaných autonomních organizací (Decentralised Autonomous Organisations - DAO), které fungují na blockchainu.

## **MODUL 6: Financování uměleckých projektů**

Hlavním cílem modulu je představit a naučit začínající umělce a kulturní profesionály, jak transformovat své inovativní nápady do podoby projektů a jak žádat o financování v rámci různých programů a postupů EU a jednotlivých zemí. Naším návrhem je vytvořit individuálně zaměřený vzdělávací balíček v délce 4 hodin zahrnující teoretickou a praktickou práci na přípravě a plánování vlastního projektu a iniciativy. Školení bude navazovat na stávající programy financování zaměřené na kulturu s důrazem na výzvy Kreativní Evropa a Erasmus+. Představeny budou také další informace o tom, jak žádat o granty, rezidence a budování crowdfundingových kampaní.

## **MODUL 7: Propagace, komunikace a vytváření sítí uměleckých děl**

- Rozvoj pracovních dovedností s postupy a nástroji používanými sociálními médii k propagaci odvětví kulturní tvorby.
- Uvědomění si výhod v případě vstupu do profesních sdružení.
- Diverzifikace způsobů propagace tvorby umělců, kteří pocházejí ze znevýhodněného prostředí.

---

# 07

## 7. ZÁVĚRY

- 7.1 Navázat na stávající osvědčené postupy
- 7.2 Úloha umění a kultury v prevenci a snižování sociálního vyloučení



## 7.1 Vycházet ze stávajících osvědčených postupů

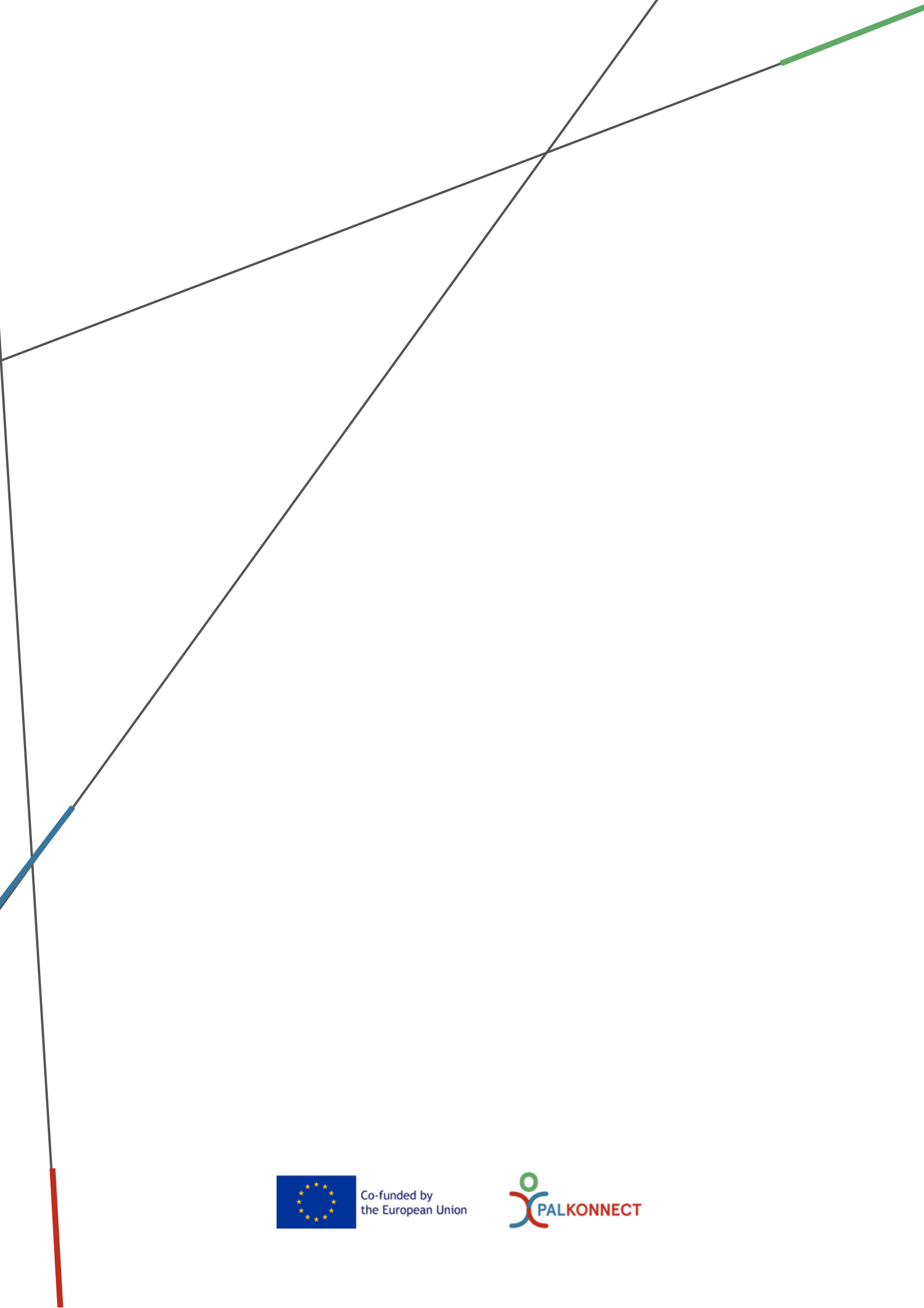
Existuje nesmírné bohatství a rozmanitost kulturních projektů, které přispívají k rozšíření společenské účasti. Praxe v této oblasti totiž často značně předbíhá politiky na národní či mezinárodní úrovni. Na místní a regionální úrovni je někdy větší povědomí o tom, co se děje a co je v terénu potřeba. Členské státy EU však mají národní politiky, které propojují přístup ke kultuře se strategiemi začleňování a poskytují příklady dobré praxe, jako jsou ty, které byly shromážděny pro projekt PALkonnnect.

- Mnoho zemí chápe sociální vyloučení "vícerozměrně" a vyvíjí projekty, které spojují agendu sociálního začleňování a kulturní politiky.
- Existuje mnoho příkladů spolupráce místních organizací při řešení vícerozměrné povahy sociálního vyloučení prostřednictvím kombinace programů, které propojují opatření sociální ochrany s účastí na místních kulturních projektech, sportovních aktivitách a vzdělávání, odborné přípravě a zaměstnanosti.
- Programy obnovy měst a venkova by mohly přimět místní organizace nebo agentury ke spolupráci při řešení sociálního vyloučení. To je často stimulováno strukturálními fondy EU.
- Řada zemí vyvíjí iniciativy na podporu většího počtu pracovních příležitostí v kreativních odvětvích a na podporu většího počtu vzdělávacích příležitostí.
- Místní a národní organizace si uvědomují význam kultury jako prostředku k budování osobních dovedností, upevňování identity a poskytování cest k zaměstnání v kreativních odvětvích i v jiných sektorech.

## 7.2 Úloha umění a kultury při prevenci a snižování sociálního vyloučení

Účinná dostupnost a účast na kulturních aktivitách pro všechny je zásadním rozměrem pro budování inkluzivnější společnosti. Ukázalo se, že účast na kulturních aktivitách a podpora demokratizace kultury jsou pro vlády a komunity funkční při překonávání dynamiky sociálního vyloučení. Přestože jednotlivé členské státy EU jsou odpovědné za své vlastní politiky pro kulturní odvětví, tato problematika se stala natolik významnou, že Evropská unie vyvíjí programy, které věnují pozornost dopadu digitálních technologií a inovačnímu procesu v kulturním a kreativním odvětví spolu s potřebou změnit modely řízení kultury.

Účinná dostupnost a účast na kulturních aktivitách pro všechny je zásadním rozměrem pro budování inkluzivnější společnosti. Ukázalo se, že účast na kulturních aktivitách a podpora demokratizace kultury jsou pro vlády a komunity funkční při překonávání dynamiky sociálního vyloučení. Přestože jednotlivé členské státy EU jsou odpovědné za své vlastní politiky pro kulturní odvětví, tato problematika se stala natolik významnou, že Evropská unie vyvíjí programy, které věnují pozornost dopadu digitálních technologií a inovačnímu procesu v kulturním a kreativním odvětví spolu s potřebou změnit modely řízení kultury.



Co-funded by  
the European Union

